

آواز

از انتشارات رادیو تلویزیون ملی افغانستان

دور دوم - شماره اول / حمل، ثور و جوزا ۱۳۸۴ شماره مسلسل (۶)

شرح پشٹی اول:
ذکیہ کھزاد نطاق موفق

ہنگامہ
آواز خوان محبوب و پرآوازہ

در برگ های این شماره

- ۱- سریزه
- ۲- تشکیل کمیسیون مستقل...
- ۳- اشتراک در کنفرانس میدیا
- ۴- تاریخچه فرستنده ها...
- ۵- عبدالواحد نظری...
- ۶- نظری بر اداره اطلاعات...
- ۷- لنډ داستاڼ
- ۸- موقف هنرمند...
- ۹- اشعار انتخابی
- ۱۰- طنز و فکاهیات

بنام خداوند توانا

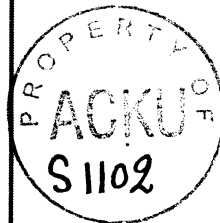
صاحب امتیاز:
مراد یو تلویزیون ملی افغانستان
مدیر مسئول:
لمیه احمدزری

تحت نظر:
غلام حسن حضرتی، سیف الرحمن سایل
شمس الدین مراد

مسئول چاپ و پخش:
عبدالقدیر صائم احمدی
۰۷۹ ۳۵۳۳۶۲

نشانی:
وزیر محمد اکبر خان، سرک ۱۳ - ریاست عمومی
مراد یو و تلویزیون
تلفون:
۲۱۰۳۲۰۰

گرافیک دیزاین:

آرش توران
چاپ: مطبعه نقش سبز
تعداد: (۱۵۰۰) جلد

قیمت فی شماره: ۲۰ افغانی

به کمک مالی شرکت افغان بیسیم

سريزه

پداسي حال کې چه وس مهال د افغانستان په زياتره ولايتونو کې دوښي ر ډيوگني تلويزيونونه، مجلې او يا هم ورځپاڼي فعال شوي دي و په پاتې نورو کې ئي د فعاليدو لپاره په دوښي کچه لوړي هلې ځلې دوام لري ورسره جوخت د دولت لخوا د ټول هيواد په کچه د وريدو او نيدو دوسنو ددسنگو و دکار و فعاليت دلایسه سمون او څار په موخه د افغانستان دملي راډيو تلويزيون دخپرونو خپوک کميسون جوړ او په کار وکارل شو.

له لکه چه په افغانستان کې وروستي سياسي بدون ر منځته شو دهيواد په نړو بر کې په اقتصادي فرهنگي ټولنيزو و پوځي برخو کې ډير خو کېديو هلو ځلو پر بنسټ ډيمور پر مختک و بدون راغلي په رسمي او غير رسمي ډگرونو کې دکار کړنې مالي بنسټونو ډيره شفافيت و دولس ترمنځ ډير تو سونځو او دهغوي دغوښتنو دروښانه کولو په موخه د دولت مهم کام دمضوعو تو زادي و دچه نه کښه ئي هر مسؤل دخپلو اړوندو چارو د شفافيت او حساب ورکولو لپاره ملت ته د ځواب په وپلو اړ شو.

له لکه نه چې په افغانستان کې ډير خنډ رورسته دمضوعو تو زادي اعلان شوه د دولت لخوا ئي ډير مختک د چکيا و دهمدي آزادي د يو صولو او نړيوانو نور مونو په مراعاتولو کې بيرني و نه ستړي کيدونکي هلې ځلې وشوي چه د يو نړيوانو پد ئي دغه جناب ځلې هيواد ته په ناڅاپي ډول ر واز وونه بل پلوه د افغانستان دنوي اساسي قانون پرېکړو دعلمي کولو په موخه دولت دمضوعو تو ډير ځينا لپاره خپلې دروازي پرانستلي و ساتلي و د ټوليزو رسنيو د جوړيدو لپاره سره ئي تک ملاتړ وکړ چه روسانه بنکه ئي وس مهال دهيواد په نړو بر کې د زادو او خپلوکو خبري سرچينو فعاليت و شتون سوډي شو.

د دوو وړ دچه په افغانستان کې د وړ ډو جگړو، ناآراميو او بي ثباتي وروسته په بيرني ډول دمضوعو تو د آزادي پلي کول نه خنډونه و ستونزو دک کم وو ځکه په هيو دکې په نوره کچه دخلکو ذهنونه، منکوري او وړانديزونه د جگړو و ناآراميو پر بنسټ عيار و برابر شوي وو خو دولت دمضوعو تو زادي د اعلانو سره سم په خپل چوکاټ کې دمضوعو تو زادي د هر مسؤل دنده وبلله او د دولت ټولني لازمي چاري ئي دمضوعو تو په وړ ندي کښودلې.

د دولت بل مهم کام د ه سوډي شو چه د نورو خپوکو و آژ دو ټوليزو رسنه د جوړيدو د امکانو د برابرولو ترختک ئي په افغانستان کې د سي بدون ر منځته کړ چه تر ډيره حده دخلکو په چوپړ کې دي او ملت د سوکالي او آرمي په همکه کار کوي. په همدي نړکې ډيره نقطه و دوښي خپرونو د څار په موخه پدي وروستيو کې د افغانستان دملي راډيو تلويزيون په چوکاټ کې يو خپوک کميسون هم جوړ شو چه دمضوعو تو د قانون له مخي پنځه غړي لري دوي ته دنده ورکړ شوي ترڅو په عادلانه او مساويانه توگه د دولت سبسي ډو او کونډونو لخوا کيدونکي چاري ملت ته روښانه کړي.

ددې ترختک دمضوعو تو د آزادي او پراختيا لپاره لاهه په دوښي چوکاټ کې نه ستړيدونکي هلې ځلې دوام لري ترڅو هر فعال ددي جرات پيد کړي چه دخپل زړه حال، احوال او چاپيريال اړتياوي په زغورده دولت سره شريکي کړي د افغانستان دملي راډيو تلويزيون د چارو کو په کبون د ټول دولت دغه ر ز کار کړنې د سيالو وړ دي و دوي ته د بيا وو غوښتنه کوو.

مسؤول مدير

تشکیل کمیسیون مستقل رادیو تلویزیون ملی افغانستان

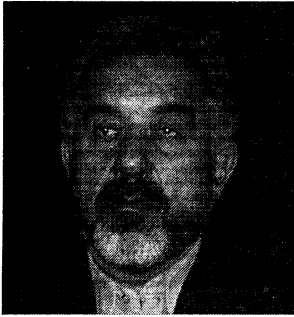
فرهنگ و توریسم کشور، ایجاد کمیسیون را گام مهمی تلقی نموده چنین اظهار داشت:

((که از دیر زمان آرزو داشتم تیمی را رادیو و تلویزیون و سایر ارگان های نشراتی دولتی از محدوده حکومت بیرون آیند، سپاس فروان نثار رئیس جمهور که به مساعی وزارت اطلاعات و فرهنگ لبیک گفتند و با لطف ایشان ما شاهد حضور و ایجاد این کمیسیون هستیم)). وی ایجاد کمیسیون را یک گام تاریخی در راه نهادینه شدن دیموکراسی در کشور خواند، همچنان از تلاش های سه و نیم ساله ژورنالیستان، هنرمندان، نویسندگان و تخنیکران رادیو تلویزیون ملی تمجید به عمل آورده از مساعدت کشور های دوست امریکا، چپان، هندوستان، آلمان، فرانسه، انگلستان و سایر کشورها که در جهت باز سازی رادیو تلویزیون ملی همکاری موثر کرده اند اظهار سپاس نمود.

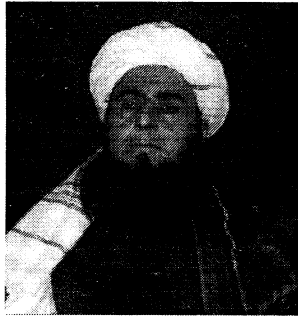
به اساس ماده بیستم قانون رسانه های همگانی کمیسیون مستقل رادیو تلویزیون ملی افغانستان تشکیل گردید. محترم دکتور سید مخدوم (رهین) وزیر اطلاعات، فرهنگ و توریسم، رئیس و اعضای کمیسیون مستقل رادیو تلویزیون ملی افغانستان را طی محفلی که در تالار رادیو افغانستان دایر شده بود معرفی نمودند که توجه شما را به گزارش تهیه شده از این محفل جلب مینمایم:

محفل با تلاوت آیات متبرکه که قرآن عظیم الشان توسط قاری برکت الله سلیم آغاز یافت. بعداً سید محمد نادر (احمدی) معاون رادیو و تلویزیون ملی افغانستان بعد از توضیح نحوه نشرات رادیو تلویزیون ملی از همکاری های بی شایبه با هیئت کمیسیون مستقل نشراتی اطمینان داد. سپس دکتور سید مخدوم (رهین) وزیر اطلاعات،

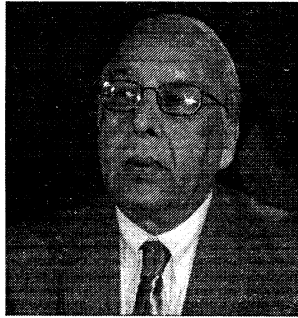
دكتور محمد هاشم (عصمت الهی)

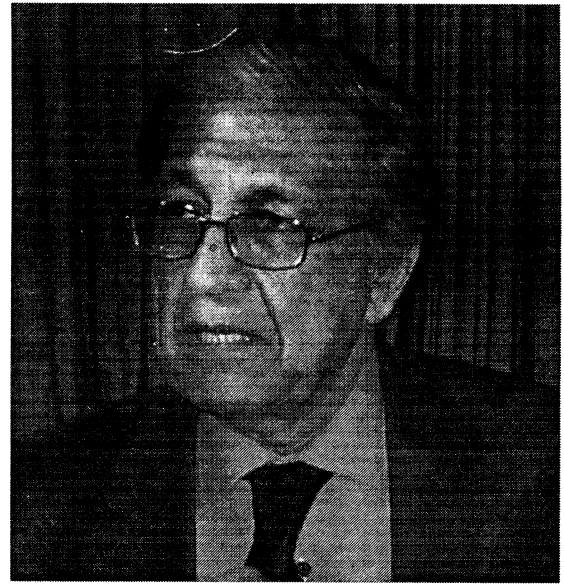
مولوی مصطفی (فراهی) بارکزی

محترمه ساجده (میاد)

محترم جیلانی (شمس)

پوهاند محمد موسی (معروفی) رئیس کمیسیون

چلنج های بزرگی توام خواننده از نشر برنامه های نام برد، که از ارشادات اسلامی بهره مند بوده و در پرتو قانون اساسی کشور انتشار یابد.

وی از قبول منشور سازمان ملل متحد، اعلامیه حقوق بشر، حقوق زن، حقوق مجوسین و آزادی مطبوعات نام برد که در پالیسی حکومت های گذشته این اصل به فراموشی سپرده شده بود.

موصوف خوش نگهداشتن مردم را از طریق ارایه برنامه های ذوقی و تفریحی به مثابه یک نوع طب و قایوبی در مقابل امراض روانی و تقلیل جرایم و تقویت وجدان انسانی خواننده و نیز از فراهم آوری بهترین شرایط کار، حقوق و امتیازات به کارمندان رادیو تلویزیون یاد کرد که به گفته وی از نخستین تلاش های این کمیسیون محسوب میگردد. محفل با دعایه بی توسط مولوی مصطفی فراهی عضو کمیسیون خاتمه یافت.

صائم احمدی

دكتور رهین بعد از معرفی هر یک محترم پوهاند محمد موسی (معروفی) به حیث رئیس، محترم مولوی مصطفی (فراهی) بارکزی، محترم دكتور محمد هاشم (عصمت الهی)، محترمه ساجده (میاد) و محترم جیلانی (شمس) به حیث اعضای کمیسیون، فرمان رئیس جمهور را که به مناسبت تشکیل و ایجاد کمیسیون صادر گردیده بود به ایشان تفویض نمود.

بعداً قضاوت پوه عبدالرحیم (کریمی) درباره قانون مطبوعات که بعد از تشکیل اداره مؤقت نافذ گردید، سخنانی نموده تطبیق درست دیمو کراسی را در بیان حقایق و واقعیت ها از طریق رسانه های تصویری و صوتی ممکن خواند و از اهمیت رادیو تلویزیون در جهت آگاهی دادن مردم و جامعه به سوی دیمو کراسی نیز یاد آوری نمود.

متعاقباً پوهاند محمد موسی معروفی رئیس کمیسیون مستقل نشراتی رادیو تلویزیون ایجاد کمیسیون را با

بین المللی میدیا

کنفرانس

در

لانتیراگی

لمیه احمدزی

هایشان به تهیه برنامه های اطلاعاتی بپردازند.)

ضمناً در خور یاد آوریمت که محترم غلام حسن (حضرتی) در مدت زمان اقامت شان در ایالات متحده

اجلاس بین المللی میدیا در مورد مبارزه علیه مرض اچ، ای، وی ایدز که بتاريخ اول ماه می در شهر سان فرانسکو ایالات متحده امریکا تدویر یافته بود، محترم

غلام حسن (حضرتی) رئیس عمومی رادیو تلویزیون ملی افغانستان منحیث اولین صحبت کننده درین اجلاس که روسای عمومی رادیو تلویزیون های ۳۶ کشور جهان نیز در آن شرکت داشتند، در رابطه به نقش وسایل ارتباط جمعی علیه مرض خانمانسوز و مدھش ایدز چنین گفت:

((وسایل ارتباط جمعی نقش بسیار مهمی را در مبارزه علیه مرض (اچ، ای، وی) ایدز دارند، با گذشت

بیشتر از بیست سال از کشف این ویروس، مردم از نحوه جلوگیری و درمان این مرض جداً متوجه گردیده اند، در بسیاری از نقاط جهان تمام مردم بویژه زنان و جوانان از خطرات این مرض مدھش هیچگونه آگهی ندارند، که در پهلوی میدیا وظیفه رادیو و تلویزیون است، تا با پخش برنامه ها، نمایشات و تهیه فلم های مستندی خطرات و عواقب ناگوار این مرض را در سطح ملی و بین المللی در برنامه های خود گنجانیده و منعکس سازند، همچنان برای بالا بردن اطلاعات و آگهی عامه، برای حل این معضله جهانی و متوقف ساختن شیوع آرد در کشور

امریکا با عده بی از فرهنگیان و هنرمندان عرصه های مختلف کشور که از سالهای متمادی بدینسو در آن کشور بسر میبرند، ملاقات نموده و در مورد شرایط، تحولات و انکشافاتی که پس از ایجاد اداره موقت تا اکنون در عرصه های مختلف اقتصادی آموزشی و فرهنگی صورت گرفته، با ایشان صحبت نموده و از آنها تقاضا نمود تا منحیث همکاران سابقه دار رادیو و تلویزیون با استفاده از ایجاد چنین شرایط مطمئن دوباره بوطن عودت نمایند و در بازسازی فرهنگی کشور به خصوص رادیو و تلویزیون سهم بگیرند.

آواز

د تلویزیون د روزني ادارې د ذوقی او هنري پروگرامونه په بهیر کې

د تلویزیون د مروزي ادارې د ذوقی او هنري پروگرامونه په بهیر کې که څه هم د تلویزیون د پیدایښت څخه ډیره موده نه تیرېږي او د شلمې پېړۍ د اطلاعاتي تخنیک پزنده دي، خو به ډېرې چټکې سره بهرني د نړۍ کورنۍ، کورنۍ ته په لږ وخت کې خپلې وړاندېکې داسې وروغوځولې چې سامري یې نه لیدل کېږي.

تلویزیون د ډله ییزه مرستیو د لږې د وني یوه ډیره مهمه او په نړۍ پورې وسیله ده چې په ډیر لږ مهال کې د هیواد او نړۍ د هر ډول ورخینو پیښو په هکله خپلو مینه والو ته معلومات وړاندې کوي. تلویزیون نه یوازې له سیاسي او ټولنیزه پلوه اهمیت وړ دی، بلکه د ښوونې او مروزي له ډبرو مهمو او پر مختلفو وسیلو څخه هم ګڼل کېږي. همدا رنګه انسان له یوازینو څخه شغوړې، د بیلابیلو پروگرامونو لکه: سیاسي، ټولنیزو هنري او نورو پروگرامونو له لارې خپله په نړۍ پورې ونډه سر ته رسوي.

د افغانستان تلویزیون د لومړي ځل لپاره د جمهوریت رئیس داود خان وخت کې د ۱۳۵۷ لمریز کال د وري یا حمل میاشتې پر لومړي شپه د افغاني کار پوهانو او جاپاني سلاکارانو په مرسته په خپلو انرېښتې خپرونو پیل وکړ، په لومړۍ سر کې تلویزیون د یو ساعت لپاره خپرونې درلودې، د هماغه کال تر پایه پورې یې یو ساعت نور هم په خپلو خپرونو کې نريات والي مراوست.

او د ۱۳۵۸ کال تر پایه پورې یې په ششراټو کې بدلون له لومړي سره یوه اداره چې د تلویزیون د خپرونو په جوړولو کې یې مهمه ونډه درلوده هغه د تلویزیون د مروزي ادارې وه، دغه اداره نه یوازې هماغه وخت، بلکه اوس هم د خپرونو په جوړولو کې نريات او هم مرول لري، خو پوښتنه داده چې آیا دوخت په دغه واټن کې د مروزي ادارې په پروگرامونو کې څه بدلون او یا ښه والي مراغلي؟ د همدې پوښتنې ډېره ځواب لپاره زموږ خبريال د مروزي ادارې له

اوسني مدیر ښاغلي توربالي باسکرزي سره ځانګړې مرکه کړې چې لوستلو ته یې ستاسو پام مراکړ خوو:

ښاغلي توربالي باسکرزي د مروزي ادارې د لومړنیو نشراتي کارونو په هکله داسې څرګندونې وکړې:

د تلویزیون له پیل څخه بیا د ۱۳۵۹ لمریز کال تر لومړیو وختونو پورې تلویزیون د مروزي ادارې په نامه خپرونې کولې، چې کار کوونکي یې ټکره او تجربه لرونکي شومالیستان او کار پوهان وو چې نرياتو یې د تلویزیون په بسنه کې مسأله کې نرده کړې درلودې. دغې ادارې دنده درلوده چې بیلابیل، سیاسي، ټولنیز، دیني، علمي او معلوماتي مطالب په خپلو خپرونو کې وڅیړي. د ۱۳۵۹ کال څخه مرا وروسته د دغې ادارې نور د سیاسي او اجتماعي خپرونو په نوره واوونست چې د معلوماتي او ترسوي مدیرانو په توګه پکې لاندې خپرونې مرا برادې:

د ماشوم خپرونه، د ځوانانو نړۍ، کورنه او مالداري، د کارګر، ښځه او ټولنه، د لویو خپرونو، د انقلاب ساتونکي، د ذهني آزمویني څارندوي دخلکو په خدمت کې او دیني خپرونې برسیره پردې خپرونو چې د تلویزیون د مروزي له ادارې څخه خپرېدلې په وروستیو وختونو کې ځینې نورې خپرونې لکه د

ښاغلي بامر کزې په نظر کې لري ترڅو درونزې ادارې لخوا هغه تفرحي او ذوقې خپرونې چې د ليدو وکړو د خوشحالتيا سبب ځکه چې په تلونيزون کې ورسره تړاو لري.

***

درونزې ادارې مرستيا له مېرمن فرېده حارث فيضي د نن څخه شل کاله وړاندې کله چې د ثروتمندانو په پوهنځي څخه فارغه د افغانستان په تلونيزون کې په کار کې شاملې شوه. نوموړې اوس مهال د آينه ساکنه او کوچنيانو د خپرونو د اېډيټر ده. مېرمن فيضي وايي چې د آينه ساکنو خپرونو په خاندان کې ډول ډول ځوانانو لپاره خپرونې او بدي خپرونو کې له معلوماتي پروېکرامونو، خبرونو، سپرې له ځينې ممتاز او غوره شوي ځوانانو سره هم مرکه کېږي. دغه خپرونه ډېره تشويقي بڼه لري.

مېرمن فرېده حارث فيضي وويل چې د تلونيزون د درونزې ادارې په نظر کې لري داغې خپرونې ترڅنګ دانکليسي او کمپيوټر نږدې کې هم ليدو وکړو وکړل شي. او دايې هم زياته کړه چې يوه بله خپرونه د (راه بسوي خوشبختي) په نوم جوړه او نشر ته وسپارې، د نوموړې خپرونې د جوړېدو څخه موخه داده چې د تلونيزون څخه ليدو وکړو ته د ښه ژوند درلودلو په هکله ځينې لاسنيونې او لارې چارې جوته شي.

مېرمن فرېده حارث فيضي په پاې کې د يوې تجربې لرونکې ثروتمالېستې په توګه هغو کسانو لپاره چې په تلونيزون کې په کار پيل کوي وويل:

نوموړته په کار ده چې د ثروتمندانو په پوهنځي څخه فارغ د مطالعه، ښه ذوق او ښه استعداد ځوانان وي.

کسب کړو خپرونه، د خصوصي پانګوولو خپرونه، ټولنه او حقوق، ملي مروغه جوړ، ورنه شې او تفرحي پروېکرامونه چې ځکه شمېر ليدو وکړو د ليدو مېنه لري هم خپرونې. خودامه بايد وويل شي چې په تلونيزون کې د ځينو يو خپرونو په جوړښت سره يو شمېر خپرونې د کيفيت او وخت د کمښت له کبله له خپريدو پاتې شوې. بامر کزې زياته کړه چې په همدې لار کې د سياسي بدلون له کبله نه يواځې داغې ادارې بلکه ډول تلونيزون خپرونې د پنځو کلونو لپاره په تېه ودرېدي چې په هيواد کې د طالبانو د مرستې له راپريدو وروسته دموقت حکومت په رامنځته کيدو سره يوځل بيا تلونيزون زموږ په هيواد کې په نشر او پيل وکړ خو په لومړي سر کې ځينې ستونزې موجودې وې لکه د سټوډيو ځوانانو د تخنيکي او مسلکي پرسونل نشتوالي همدا رنگه ځينې نورې ستونزې خو کار کار دغه ستونزې هيواد ته زموږ د يو شمېر مسلکي کارونو د بېرته راسپړند په صورت کې له منځه ولاړې او اوس په نورمال ډول د درونزې ادارې په اړه د پاملرېس بيلابيل ډوله خپرونې د نشر له پاره چمتو کولې لکه: د ناسو تلونيزون ذهني آزمويته، د ځوانانو نړۍ، ښځه او ټولنه، د ثروتمندانو، ماشومان، کرڼه او مالداري، ورنه شې، قانون او ټولنه، زموږ ښار زموږ کور دي. (شهر ماخانه ماست) آينه ساکنان چې د ۲۴ تجربې لرونکو ثروتمندانو لخوا دغه خپرونې نشر ته چمتو کېږي.

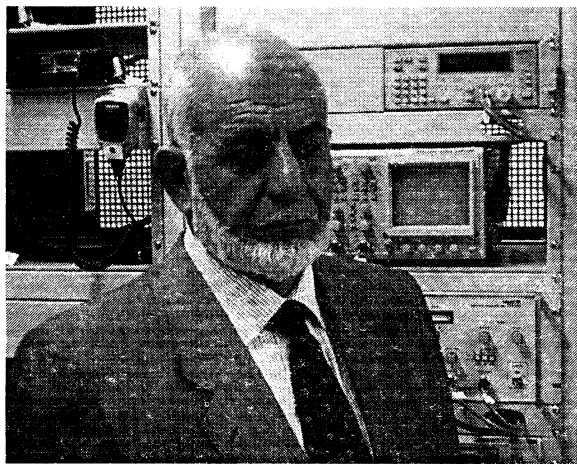
دا بايد جوته شي چې د آينه ساکنان پروېکرام د يوې هالنډي موسسې لخوا تمويلېږي يعنې نوموړې خپرونه د کارکوونکو تر حق الزحمې پورې ټوله د دغې موسسې په مالي لګښت جوړېږي.

محترم توروالي بامر کزې د هغو ستونزو په هکله چې د نوموړې ادارې پرسونل ورسره لاس او کار روان دي وويل: چې د کار او پروېکرامونو د ثبت د چټک پر مخکې په برخه کې زموږ ثروتمندان او پروېکرامان د کار او سټوډيو ځوانانو د لږ والي له ستونزې سره مخامخ دي خود هغه په وينا د دې ترڅنګ بيا بله ستونزه د پروېکرامونو لپاره د تصوير يا مرکو دراور پر مهال د ترانسپورت نشتوالي او لږ والي هم دي.

نوموړې غوښتنه وکړه ترڅو دغه برخه کې اړوند چارواکي او مرستندويه ټولني بايد پاملرنه وکړي. همدا رنگه

فرستنده رادیو جهان و بازسازی دستگاه فرستنده

♦ لمیه احمدزی

و غیره همه به شکل زنده یعنی راساً از زبان گوینده و نوازنده پخش میگردید یعنی نوار و یا آلات ثبت وجود نداشت، بعداً تا سال ۱۳۱۹ در زمان سلطنت اعلحضرت محمد ظاهر شاه، کدام نشرات رادیویی در افغانستان وجود نداشت که در همین وقت به اثر سعی و تلاش کارمندان مطبوعات وقت طرح و پلان تجدید نشرات رادیویی به کمک و همکاری آلمان ها صورت گرفت و یک پایه دستگاه ۲۵ KW موج متوسط بازهم ذریعه کمپنی تیلیفون کن آلمانی در ساحه یکه توت کابل و یک باب استودیوی رادیو در پل باغ عمومی کابل به فعالیت آغاز نمود که نتیجه آن خیلی ها مثبت بوده و حتی ممالک همجوار افغانستان مخصوصاً در جریان جنگ دوم جهانی خیلی ها از آن استفاده مثبت میکردند و تمامی اخبار مهم جهانی از طریق همین دستگاه پخش و نشر میگردید، نشرات رادیویی به همین منوال تا سال های ۱۳۳۶ و ۱۳۳۷ جریان داشت که در همین زمان بازهم به کمک جرمن ها پلان دستگاه های فرستنده موج کوتاه طرحریزی گردیده و بالا فاصله یک پایه دستگاه ۵۰ KW و یک پایه دستگاه ده کیلوواته موج کوتاه رادیویی جهت پخش و نشر برنامه های لسان ها خارجی وارد کابل گردیده در جوار دریای کابل در

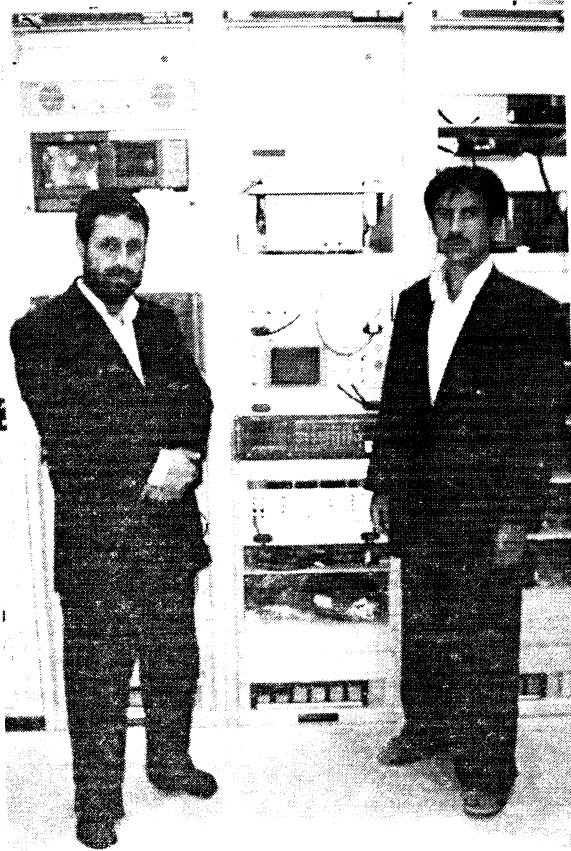
در جهان به خصوص در کشور های رو به انکشاف رادیو و تلویزیون در پخش و اشاعه اطلاعات، خبرها، گزارشات اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و دیگر مسایل روز و وظایف عمده و بزرگی را دارا می باشد، زیرا در کشور هایکه اکثریت مردم سطح دانش شان پائین و یا هم رقم بی سوادی در آن کشورها بیشتر میباشد و مردم نمی توانند جراید، مجلات و روز نامه ها را مطالعه نمایند، وظیفه رادیو تلویزیون است که بایست آن خلا را از بین ببرد مخصوصاً رادیو که در هر کشور در هر گونه شرایط، همه جا قابل انتقال و استفاده می باشد.

در کشور ما نیز استفاده از این وسیله مؤثر سابقه طولانی دارد. بناً لازم است بدانیم اولین بار دستگاه فرستنده رادیو و تلویزیون چه وقت، چه زمانی، در کجا و چند کیلووات متناژ و مورد استفاده قرار گرفت، و در این اواخر در قسمت بازسازی دستگاه های فرستنده رادیو و تلویزیون کارهای صورت گرفته یا خیر؟

گزارشگر مجله آواز در این مورد مصاحبه را با محترم حشمت الله خان رئیس ریاست فرستنده های رادیو و تلویزیون ملی افغانستان انجام داده که اینک خدمت شما تقدیم می شود که موصوف در مورد چنین گفت:

اساس و بنیاد رادیویی در سال ۱۳۰۴ در زمان سلطنت اعلحضرت امان الله خان به کمک و همکاری جرمن ها ذریعه کمپنی تیلیفون کن جرمنی بنا نصب کردن یک پایه دستگاه فرستنده رادیویی بطاقت ۴۰۰ W موج متوسط در نزدیکی پل آرتل در بین یک تعمیر که بنام کوتی لندن یاد می شد آغاز گردید، همزمان به آن یک پایه دستگاه فرستنده رادیویی ذریعه همین کمپنی در قندهار نیز نصب و بفعالیت آغاز کرد، که بعد از مدت کوتاه یعنی سقوط دولت امانی دستگاه های متذکره نیز از بین رفته و نابود گردید، باید گفت که در آن زمان تمام نشرات اعم از اخبار، تبصره ها، موسیقی

ساحه يکه توت نصب و بفعاليت آغاز کرد و توسط يک تعداد انتن های موج کوتاه سمتی و جهتی به استقامت های ممالک اروپائی و جنوب شرق آسیا به لسان های اردو، انگلیسی، جرمنی، فرانسوی و عربی برنامه های رادیویی را پخش و نشر میکردند. که بعداً در سال ۱۳۴۱ و ۱۳۴۲ قرار داد سه پایه دستگاہ های امواج کوتاه و متوسط بطاقت های یکصد کیلووات، با حکومت آلمان غربی وقت صورت گرفته و دستگاہ های متذکره از طرف کمپنی زمینس تمویل گردید که یکپایه دستگاہ موج کوتاه یکصد کیلوواته و سه پایه انتن های موج کوتاه سمتی در يکه توت و یکپایه دستگاہ موج متوسط یکصد کیلوواته با یک پایه انتن موج متوسط در ساحه پلچرخي کابل تطبيق، نصب و مونتاژ گردیده و پخش و نشر برنامه های رادیویی به سطح ملی و بین المللی ارتقا یافت و نام رادیو کابل نیز بنام رادیو افغانستان مسمأ گردید، ضمناً جهت تقويه نشرات رادیویی در سرتاسر کشور سه پایه دستگاہ موج متوسط به طاقت ده کیلووات در ولایات هرات، مزار شریف و قندهار از کمپنی (Ret 3) یوگوسلاوی خریداری نصب و مونتاژ گردید که نشرات رادیو در بیست و چهار ساعت، تقریباً هجده ساعت را دربر میگرفت، بعداً در سال ۱۳۴۶ یکپایه دستگاہ موج متوسط بطاقت ۲۵ KW از کمپنی (B.B.C) سویس خریداری و بعوض دستگاہ موج متوسط يکه توت که خیلی ها کهنه و فرسوده گردیده بود نصب و بفعاليت آغاز کرد که این پروژه الی ختم دوره شاهی و روی کار آمدن جمهوریت در افغانستان جریان داشت.

قابل یاد آور است که در جریان دولت جمهوري در سال ۱۳۵۲ وظیفه داده شد تا طرح پلان ایجاد تلویزیون در افغانستان صورت گیرد، که به کمک و همکاری دولت جاپان و سعی و تلاش کارمندان رادیو افغانستان پلان آن تکمیل و قرار داد یکپایه دستگاہ فرستنده تلویزیون و یک باب استدیو تلویزیونی همراه کشور جاپان به امضا رسید که بعد از تکمیل پلان طرح پروژه دستگاہ فرستنده در بالای کوه آسمائی و استدیو آن در مرکز رادیو افغانستان صورت گرفت تا بالآخره در حمل سال ۱۳۵۷ پروژه تلویزیون تکمیل و از طرف جاپانی ها تسلیم داده شده و افتتاح گردید، در جریان همین دوره بنابر ضرورت مبرم و کهنه شدن دستگاہ های رادیویی سابقه از طرف مقامات رادیو تلویزیون پیشنهاد تجدید نصب و مونتاژ دستگاہ های جدید صورت گرفت که در آن وقت

حکومت شوروی وقت طرح پلان، نصب و مونتاژ يکه پایه دستگاہ فرستنده موج متوسط بطاقت یکهزار کیلووات و دو پایه دستگاہ موج کوتاه بطاقت یکصد کیلووات همراه با يک تعداد انتن های امواج کوتاه و موج متوسط، یک باب سب استیشن برق باتمام تجهیزات مکمل رادار بود بدین ترتیب یک باب استیشن قمری زمینی جهت، پخش و نشر برنامه های رادیویی و تلویزیونی بنام شمشاد (Satellite Station) از طرف حکومت شوروی وقت کمک گردید و بفعاليت آغاز کرد، هم چنین يک تعداد دستگاہ های فرستنده امواج متوسط رادیو تقریباً در ۱۹ ولایت و در ۲۴ ولایت کشور دستگاہ های فرستنده تلویزیون تمام ساحه مملکت را تحت پوشش مکمل قرار داده بود این پروژه الی ثور (۱۳۷۰) ادامه داشت.

محترم حشمت الله خان در مورد فرسوده شدن و تخریب دستگاہ های فرستنده در اثر جنگ های اخیر چنین گفتند:

متأسفانه در اثر جنگ های پی در پی اخیر در اکثر ولایات کشور دستگاہ های فرستنده نسبت عدم مراقبت

شریف و جلال آباد، یکپایه دستگاه فرستنده یک کیلوواته تلویزیونی در کوه آسمانی با تمویل مصارفات برق، روغنیات، سامان فالتو وغیره مساعدت گردیده و فعال میباشند، هم چنین دولت هند یک پایه دستگاه ارد استیشن، یعنی دستگاه ستلایتی را که دارای یک کانال تلویزیونی ودو کانال رادیوئی، یک کانال تیلیفونی وهم چنین اعمار نصب یک پایه دستگاه امواج کوتاه در ساحه یکه توت ویک پروژه مکمل تلویزیونی همراه یکعراده دستگاه ستلایتی با چار پایه دستگاه ریپیتتر (Repeaters) در چار محل ولایت ننگرهار ویکتعداد دستگاه آخذہ قمری (Down Linic) را در یکتعداد ولایات کشور کمک وهمکاری نموده اند همچنین موسسه نشراتی BBC در سیزده ولایات کشور با نصب ومنتاژ دستگاه های مختلف فرستنده های FM کمک و همکاری نموده اند، دولت جمهوری اسلامی ایران در ابتدا یک دستگاه فرستنده پنجاه کیلوواته موج متوسط بایک پایه دستگاه فرستنده دوصد وات تلویزیونی، موسسه انتر نیوز در بیست شش ولایت کشور دستگاه های فرستنده FM را نصب وبکار انداخته اند، رادیو ملی فرانسه یک پایه دستگاه FM را در ولایت نیمروز اهدا کرده است.

قابل تذکر است که دستگاه فرستنده تلویزیون افغانستان در ابتدا نشرات روی کانال پنج نشرات داشت که در جریان جنگ های قبلی بکلی از بین رفته و به اثر سعی وتلاش کارمندان رادیو و تلویزیون ملی افغانستان، کشور ایران و کمک بلاعوض دولت جاپان کار اعمار و احیای مجدد آن آغاز و نشرات در این مدت زمان روی کانال ۱۱ پخش میگردد.

و حال دستگاه فرستنده که به کمک کشور های امریکاو چپان دارای طاقت دو کیلووات با تجهیزات مدرن باتکنالوژی دیجیتال مجهز بوده وبرج اتن آن در بالای کوی آسمانی به ارتفاع ۳۱ متر که دوچند ارتفاع اتن سابق را دارا میباشد بروی فریکونسی صوتی 180 MH، ۷۵ میگاهرتز و فریکونسی تصویری 175 MH، ۲۵ میگاهرتز از تاریخ ۲۲ ثور سال جاری به نشرات آغاز نموده و فعلاً نشرات رادیو و تلویزیون ملی افغانستان سرتاسری بوده و ذریعه دستگاه ستلایتی خویش برنامه های رادیوئی و تلویزیونی را به سطح منطقه به کشورهای همسایه رسانیده و قابل اخذ و پخش میباشد.

تخنیکی و عدم موجودیت سامان فالتو از بین رفتند، اما دستگاه های مرکزی تا اخیر حکومت طالبان بصورت نسبی نگهداری گردیده بود که در اثر سقوط حکومت طالبان و بمباردمان هوائی قوت های ائتلاف تمامی تأسیسات فرستنده های رادیوئی و تلویزیونی در ساحات پلچرخی، یکه توت و کوه آسمانی بصورت کل از بین رفتند. با ورود قوت های صلح در روز اول در شهر کابل حتی یک وات امکانات نشرات رادیوئی و تلویزیونی وجود نداشت، یعنی در همان روز به اثر سعی و تلاش کارمندان فنی و نشراتی رادیو تلویزیونی همه دست بکار شدند و نشرات رادیوئی را از صفر شروع کردند که به کمک و همکاری دولت ها و حکومت های دوست مانند ایران، ایالات متحده امریکا، جاپان، هند، آلمان و مؤسسات بین المللی مانند یونسکو، - UNDP یوناما وغیره، تأسیسات از بین رفته و بمبارد شده دوباره احیاء گردید و فعلاً فرستنده های پلچرخی که از جمله کمک های کشور دوست امریکا میباشد با نصب نمودن دو پایه دستگاه فرستنده چهار صد کیلوواته امواج متوسط و ترمیمات اتن ها، لین های انتقالی انرژی رادیوئی و برقی و نصب پنج پایه دستگاه های فرستنده FM در کابل، هرات، قندهار، مزار

تلویزیون خخه نوي هیلې

عبدالقادر خدراني

د تلویزیون چاروواکو ته دا پکار ده ترڅو دخپل ژورنالیست له خولي دملي تلویزیون په پردي هغه ستونزي د دولت د لوپو پرو چاروواکو تر مخ کېږدي چې دا مهال برسیره د پلازمینې کابل په گاونډ کې خلک ورسره لاس او گریوان دي د مثال په ډول که یواځې د بنسټونو او روزني برخه را یاده کړو.

تر اوسه پوري دنړیوالو لخوا په میلیونونو امریکایي ډالر د افغانستان په بنسټونو او روزني باندې لگول شوي خوبیا هم داسې معلومیږي چې پرځای نوي لگول شوي خکه اوس هم په ولایتونو کې کوچني انجونې او هلکان د سوزونکي لمر لاندې دخړې خمکې پر سر هره ورځ زده کړه کوي همدا راز په هیواد کې د فقر او بې کاري له کبله خلک په ډیرو بې قانونیو لاس پوري کوي، مهاجري کورني هیواده د راستیدو پر مهال دشنه آسمان لاندې په ځیمو کې ژوند کوي نوښه به دا وي چې د افغانستان تلویزیون دملي کیدو ترڅنګ هومره خپروني چې یواځې دکابل له ښار لپاره لري په همدې کچه دهیواد دولایتونو لپاره هم ولري. داهم دیادولو وړ ده چې په څلورو کلونو کې د پنځه ویشتو کلنو خرابو او وړانیو جوړول هم ناشونی دي خو ددولتي تلویزیون له مخې ددغه راز ناخوالو روښانول له یوې خوا له نورو آزادو او خپلواکو رسنیو سره ددغه تلویزیون سیالي پوره کولای شي او له بل پلوه د خلکو او دولت ترمنځ د تړاو اړیکو په ټینګولو کې خپل دریځ لاهم لوړوالی شي د افغانستان دراویو تلویزیون د نورو ورته پرمختګونو په هیله.

د افغانستان د تلویزیون له جوړښت خخه چې په لس گونو کلونه تیرېږي تر سرب کال پورې ئې هم د ټول هیواد په نامه یواځې دکابل ښار لپاره خپروني کولې خوددغه تلویزیون یو بې ساری پرمختګ پدې تازه وختونو کې عملاً په سرگړو لیدل شو چې هغه د افغانستان د تلویزیون ملي کیدل یا په ټول هیواد کې دهغه دخپرونو لیدل وو.

دغه نیک او پرځای گام دستایلو او درناوي وړ دي او له بل پلوه په ټولو ولایتونو باندې د دولت د واکو او کنټرول دیا وړتیا لپاره هم یو مهم بنسټ جوړیدای شي.

اوبله دا چې په افغانستان کې د موقت حکومت ورپسې انتقالی او بیا دوگړو د ټاکو پر بنسټ داسلامي جمهوریت په راتلو سره ورځ په ورځ دمطبعاتو آزادي منځ په پراخیدو ده بیلابیل ډوله ډله ايزي رسني چې په آزاد ډول دهیواد له هر گوتنه خپروني لري د افغانستان دراویو تلویزیون تر اړخه کار کوي. که څه هم د افغانستان راویو له وړاندې او پر خاصه توگه تلویزیون اوس دغه سیالي پوره کړې چې د نورو آزادو تلویزیونونو خخه وړاندې دهیواد په هر گوت کې لیدونکي خاته را جذب کړي او خپلي خپروني د هر هیوادوال کورته ورسوي خو یو څه چې ډیر ضروري برېښي او دهر لري پراته افغان غوښتنه ده هغه دا ده چې باید د افغانستان تلویزیون داوسنیو پروگرامونو سره په خواه کې داسې پروگرامونه هم خپاره کړي چې هغه دهیواد په ډیرو لري ولایتونو کې د پرتو ستونزو دروښانولو لپاره یوه هنداره وي.

آواز

دور دوهم - شماره اول / فصل، نمره و چهارم ۱۳۸۴ / شماره مسلسل (۶)

د فاني هنري څيړنې يا دونه

په ډيرې خواشيني سره مو خبر تر لاسه كړ چې سر كال مو د هيواد درې تكړه هنري څيړنې له لاسه وركړې او اوس ئې د هيواد د تياتر او هنر په ډگر كې ځاي خالي پاتې دي.

دغه هنري څيړنې چې د هيواد تكړه ليكوال ممثل او ډايركټر په پلار مشهور مرحوم جان محمد (پكتا) تكړه ليكوال، ممثل او ډايركټر مرحوم فضل محمد (فضلي) او د هيواد تكړه سندر غاړې مرحوم نصرت (پارسا) وو. چې پدې وروستيو كې ئې لدې فاني نړۍ څخه سترگې پټې كړې دي چې د افغانستان ملي راډيو ټلويزيون او دنړۍ نورو ټلويزورسيو د هغو دمړينې خبر خپور او دهغوي د هنري فعاليتونو يادونه وكړه د آواز مجلې هم په خپل وار سره د هيواد د دغو تكړه هنرمندانو په مړينه خپل خپكان بڼكاره كړي او دهغوي ژوند ليك ته ئې يوه لنډه كتنه كړې ده چې ددغې مجلې په نورو پاڼو كې د هغو لوستلوته تاسو پام را اړوو:

مرحوم جان محمد پلار

د پښتو ژبې نامتو هنرمند او د تياتر بنسټ ايښودونكې په پلار مشهور جان محمد (پكتا) لمړني كس وو چې د دغه ارزښتناکه هنر د يادولو په خاطر ئې باندنيو هيوادونو ته سفرونه وكړل. جان محمد پلار نه يوازې تكړه لوبغاړې بلكه د دې فن استاد هم وو.

له بده مرغه اوس هغه زمونږ په منځ كښې نشته ولي د هغه هنري كړنلاره به زمونږ په زړونو كې تر تله باقي پاتې وي. جان محمد پلار په ۱۲۹۳ هجري لمريز كال كې د قندهار په ولايت كښې زيږيدلى. ده خپلې لومړنۍ زده كړې په دې ښار كښې سرته ورسولي. او دنوي عصر د علومو د زده كولو د پاره په تيره بيا د هنر د زده كړې په خاطر د ترقيي هيواد ته لاړ. او د ماسټري په سويه يې د تياتر په برخه كې سند تر لاسه كړ.

جان محمد پلار د ۹۱ كلونو په عمر د ۱۳۸۴ هجري لمريز كال د غويي په شپږمه د سه شنبه په ورځ له دې فاني نړۍ څخه سترگې پټې كړې.

دغه نامتو لوبغاړې د تياتر په برخه كښې زيات شمير شاگردان روزلي چې د هغه د شاگردانو له جملې څخه كولي شوي د مرحوم فضل محمد فضلي يادونه

وكړو.

په هغو نمايشنامو او تياترونو كې چې مرحوم جان محمد پلار گډون كړى او يا د هغه ليكنه ده كولاى شو چې د ملالي پلار، استقلال، جادوگر، لوي احمد شاه بابا، دشيطان مرگ، دخبري زړه، اشتباه او داسې نورو څخه يادونه وكړو. همدا ډول نوموړي دلحظه ها، دكونډې زوي، تابستان داغ كابل، دهكده من، سربند او زمين داغ په فلمونو كې ډير ښه رولونه لوبولي دي.

ددې نامتو او مشهور هنرمند يادونه به د هيواد او نړۍ د هنري تاريخ په زړونو كې تل پاتې وي.

روح دې ښاد وي.

مرحوم فضل محمد فضلي

ف فضلي په كندهار كې زيږيدلى او خپلې لومړنۍ او ثانوي زده كړې ئې هم په همدې ښار كې پاى ته رسولي دي.

نوموړي په ۱۳۲۵ هجري لمريز كال كې د جان محمد پكتا مشهور په پلار صاحب چې د احمد شاه بابا په ليسه كې ښوونكې وو، د هغه په تشويق او لارښوونه ئې د كندهار تياتر او تمثيل ته ورو دانگل او په هغه لومړي ډرام كې چه د شمال نومیده برخه واخيسته.

کلی که در بهاران پژمرد

مرحوم نصرت پارسا در سال ۱۳۴۸ خورشیدی در باغ علیمردان کابل، در یک خانواده روشنفکر دیده بجهان گشود و در سال ۱۳۵۵ خورشیدی شامل لیسه استقلال و تحصیلات ابتدائی خود را الی صنف نهم در آن لیسه سپری نمود. بعداً نظر به شرایط نامساعد آن زمان کشور را ترک و روانه پاکستان شده مدت یکسال را در آن کشور بسربرد. بعداً همراه با فامیلش عازم کشور آلمان گردیده تحصیلات عالی خود را پایان رسانید.

در مورد کارهای هنری اش باید گفت: که مرحوم نصرت پارسا، نسبت شوق و علاقه فراوانی که به هنر موسیقی داشت، در سن هفت سالگی به تشویق فامیل به خصوص پدر مرحوم اش (حفیظ پارسا) به آموزش فنون موسیقی، نزد مرحوم (سر آهنگ) پرداخت و هم چنان در کنسرت های لیسه استقلال نیز شرکت میورزید. بعد از آنکه کشور را ترک گفت در پاکستان نیز نزد استادان مشهور موسیقی آنکشور چون نصرت فتح علی خان و استاد مهدی (حسن) در عرصه موسیقی کلاسیک و غزل سرائی بصورت اصولی آن آموزش یافت. نصرت پارسا مدت زمانی را که در آلمان بسر میبرد چندین بار به هندوستان سفر نموده و از استادان موسیقی هند نیز به اندوخته های هنریش افزوده و کنسرت های نیز اجرا نمود که مورد تمجید و تشویق هنرمندان و هنر دوستان هند قرار گرفت. مرحوم پارسا کنسرت های متعددی را در کشور های چون انگلستان، امریکا، استرالیا، فرانسه، هالند، کانادا، جرمنی و ایالات متحده عربی اجرا نموده والی سالی ۱۹۸۸ میلادی ده البوم آهنگهای شاد و غزل وی در کشور های متذکره پیشکش علاقمندان آواز اش گردیده است. وی علاوه بر اینکه در اجرای آهنگهایش از کمپوز هنرمندان مشهور کشور استفاده میکرد بیشتر آهنگهایش را خود کمپوز مینمود. پارسا به تاریخ ۸ می سال ۲۰۰۵ میلادی جهت اجرای کنسرت به شهر تورانتو کانادا سفر نمود. در اخیر اجرای برنامه اش در دهلیز هتل مورد حمله یکتن از جوانان افغان مقیم کانادا به اسم احمد سیر قرار گرفته که باعث خونریزی شدید مغزی وی گردید، با وجود تلاش دو کتوران برای زنده ماندنش بلاخره به سن ۳۶ سالگی چشم از جهان پوشید، و جنازه مرحومی به تاریخ ۲۲ ثور ۱۳۸۴ به منظور تدفین در شهر مونشن آلمان جایکه فامیلش زندگی داشت منتقل گردید.

(روح اش شادباد)

ف فضلې د تمثیل هنرته دوام ورکړ. او د اشتباه، دخبرې زړه، جادوگر، دشيطان مرگ، لوي احمد شاه بابا، ظالم حاکم، شپونکي او داسي نورو بيلابيلو ډرامو او لنډو تمثيلي پارچو کي کار کړی دی. هغه له عسکري خدمت نه وروسته له کابل تياتر سره خپلې اړيکي ټينگې کړي. او د (دخبري زړه) په ډرام کي ئې له مرحوم پوينده سره يوځاي کار وکړ. په ۱۳۳۹ کال کې کابل ته راغي او دراديو ډرام او ډيالوگ په مديريت کې يې دنده ترلاسه کړه.

ډرامې او ډيالوگونه يي ليکل. تر هغه چې ډرام او ډيالوگ د پښتو څانگي مدير شو. دايرکتر شو. ممثل او استاد شو. په ۱۳۴۳ کال کي ئي د قهرمانانو په نامه د يو انقلابي اثر د ليکلو په وياړ دهغه وخت د حکومت نه يو لک افغاني جايزه ترلاسه کړه. چي له هغه وروسته ئي بيا نور هم په خلکو کې شهرت پيدا کړ. او خلکو به ئي درناوي کاوو. نوموړی په سينما او تياتر کې کار کاوو خو په ۱۳۷۲ کال کې مهاجر شو. هغه په ۱۹۹۴م کال کې د بي بي سي په راډيو کې د نوي کور نوي ژوند سره همکار شو. هغه په سلگونو ډرامونه داستانونه او پرله پسې داستانونه ليکلي او ډايرکټ کړي ئې دي. د ف فضلې تياتري اثرونه: قهرمانان، رشوت خور، حويلي په مکرويان کي، وار خطا خسسر، وار خطا زلمي او داسي نور دي چه ده پخپله هم پکې رولونه لوبولي دي.

فلمونه ئې: بابا او د کونډي زوي دي. هغه دخپل هنري ژوند په دوره کې دښه خدمت او ښه ممثل څلور افتخاري مدالونه ترلاسه کړي دي.

په تلویزیوني تياتر کې ئي د پتمن ژوند پر لور، وار خطا خسسر، کړاوونه او فريادونه ډايرکټ کړي دي. ف فضلې د پښتو هنر د سمسورتيا دپاره د قـدرور ډير خدمتونه ترسره کړي دي. ف فضلې دروان ۱۳۸۴ هجري لمريز کال د حمل په ۲۲ نيټه د دوشنبه په ورځ لدې فاني نړۍ څخه سترگې پټي کړې.

روح دي شاد او هنردې تل پاتې وي.

نظره بر ادارهء اطلاعات راديو افغانستان

کلیدی راديو افغانستان به شمار میرود که در تشکیل آن سه مدیریت گنجانیده شده، مدیریت راپورتاژها، مدیریت اخبار داخلی و مدیریت اخبار خارجی. که جمعاً در تشکیل این مدیریت (۲۷) تن از کارمندان نشراتی مصروف کار بوده که تماماً کارمندان آن از تجارب کافی و آموزشی مسلکی برخوردارند.

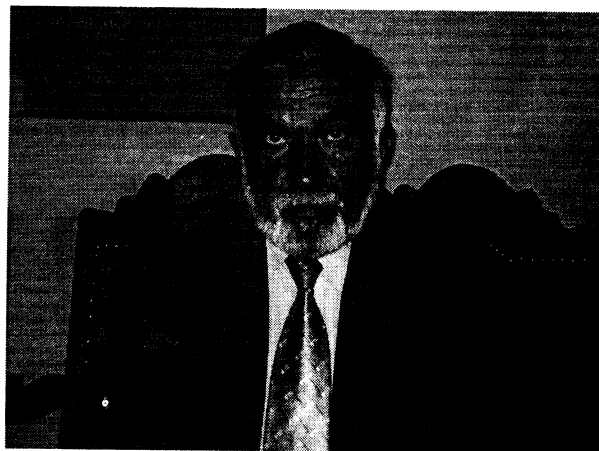
مدیریت های اخبار داخلی و خارجی این اداره مکلفیت دارند بر علاوه خبر های داخلی و خارجی واصله از آژانس اطلاعاتی باختر، اخبار و گزارش های تهیه شده خود مدیریت اطلاعات را نیز در سرویس های خبری پشتو و دری نشر نمایند. که سرویس ها خبری اداره اطلاعات جمعاً شامل (۱۶) سرویس خبری بوده که (۱۱) سرویس خبری آن از طریق امواج (FM) راديو کابل و بقیه (۵) سرویس آن از طریق موج کوتاه راديو افغانستان بدست نشر سپرده میشود و اخیراً بعضی از سرویس های خبری هم زمان از هر دو امواج نشر میگردد.

کارمندان بخش اخبار مکلفیت دارند تا اخبار را در سرویس های خبری نظر به اهمیت آن آماده نشر و مهم ترین و با ارزش ترین اخبار را در سرویس های نیم ساعته ۷ و ۸ شب تنظیم و بدست نشر بسپارند.

قلم بدستان اداره اطلاعات راديو در پهلوی وظایف محوله شان پیرامون حوادث و وقایع داغ کشور تبصره های مفید را نیز تحریر مینمایند که در ختم سرویس های خبری شب و روز به نشر می سپارند.

از طریق مدیریت های مربوط به اخبار، این اداره سه برنامه دیگر تحت زیگنال های (جام جم)، (زیر آسمان کبود) و (در آئینه مطبوعات) نیز تهیه و به نشر رسانیده میشود برنامه در آئینه مطبوعات که بالنوبه بزبان های پشتو و دری تهیه می شود. پرودسری دری این برنامه بدوش آقای عتیق الله (نورزاد) و پشتو آن بدوش محمد آصف (روفی) میباشد.

برنامه (جام جم) طی هفته یکبار بمدت (۲۵) دقیقه نشر میشود که شامل مطالب ارزشمند سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی بوده، پرودسری این برنامه بدوش عبدالوارث بوده، و

رسانه های گروهی و اجتماعی به عنوان تعدیه فکری به منظور تأمین این فهم که دیموکراسی و آزادی مطبوعات، مورد توجه مسؤولین و مردم قرار گرفته، همراه با جهش های بشری در زمینه های مختلف اجتماعی اقتصادی، سیاسی، فرهنگی خصوصاً در این سه دهه اخیر و پیشرفت های علمی، تخنیکی، تکنالوژی نظام فکری جوامع بشر را متمول ساخته است در عصر انفجارات در ارتباطات به گفته دانشمندان ((دنیا به دهکده کوچک مبدل شده که اخبار و رویدادهای جهان در ظرف کمتر از دهم حصه یک دقیقه به سطح جهان انعکاس میناید)).

راديو افغانستان یگانه نهاد نشراتی ملی در سطح کشور طی حیات اجتماعی، سیاسی، فرهنگی خود گامهای ارزنده برداشته است با شروع تحولات و بیدار شدن طلیعه دیموکراسی و آزادی بیان، قلم و اندیشه اینک راديو افغانستان هویت حقیقی خود را باز یافته و در انجام اصالت و رسالت تاریخی خویش قرار دارد. مدیریت عمومی اطلاعات راديو افغانستان با امکانات محدود و ظرفیت کاری بیشتر و استفاده از تجارب کاری ارزنده خود نیاز به همکاری مردم دارد. برای آشنایی بیشتر خواننده گان گرامی با محتوای کار برنامه ها و روال نشراتی این مدیریت مصاحبه را انجام داده ایم با محترم عرب شاه (مموزی) مدیر عمومی اطلاعات راديو افغانستان که در برابر پرسش ما اینکه اطلاعات راديو همه روزه چه فعالیت های دارند و دارای چند اداره میباشد، چنین گفت: مدیریت عمومی اطلاعات یکی از اداره های

برنامه (زیر آسمان کبود) را که هر پنج شنبه شب بمدت (۳۰) دقیقه توسط محترمه خالده (ضیا) دایرکت و پرودیس می شود شامل مطالب جالب اختراعاتی دانشمندان عرصه های مختلف علوم طبی و تخنیک و سایر بخش ها میباشد.

مدیریت راپورتاژهای این اداره در استقامت کاری اش علاوه از تهیه گزارش و افکت های خبری که در لابلای سرویس های خبری شب و روز نشر میگردد، با تهیه گزارشهای زنده و مستقیم از طریق موبایل دست داشته شان از وقایع و رخداد های مهم روز به کیفیت سرویس های خبری رادیو افغانستان ارزشمندی خاص می دهند، ضمناً مدیریت راپورتاژهای افتخاراینرا نیز دارد که هر (۱۵) روز بعد یکبار بیانیه های رادیوی محترم حامد کرزی رئیس جمهور، جمهوری اسلامی افغانستان را که در پیرامون مسایل مختلف کشور ایراد می فرمایند نیز ثبت و بدست نشر می سپارند.

در پهلوی وظایف که در بالا تذکره یافت، مدیریت راپورتاژها جمعاً (۷) برنامه دیگر را طی هفته تهیه و در اوقات مختلف بدست نشر می سپارند. که این برنامه ها شامل:

برنامه رادیو صدای مردم:- که هفته سه بار بروزهای یکشنبه، سه شنبه و پنج شنبه از ساعت ۱۰ الی ۱۱ از طریق موج (MH) (FM)، 12، بدست نشر سپرده می شود که محتوای این برنامه دربرگیرنده انعکاس نظریات، انتقادات و مشکلات محیطی مردم در عرصه های مختلف از طریق تماس مستقیم تلفون شماره (۸۷-۱۰-۲۱۰)

(همه روزه از ساعت ۱۹ الی ۱۲ ثبت و بعد از تماس با مسؤولین زیربط با ارائه پاسخ به موضوعات مختلف به نشر سپرده می شود. باید اذعان کرد در روزهای پنج شنبه این برنامه تحت ذیگنال (چشمدید گزارشگر) که بعد از تماس های تلفونی و نامه های ارسالی شنونده گان، گزارشگران برنامه هر یک وهاب (علیزی) و فتح محمد (بها) در محل حضور یافته و موضوع را از نزدیک مشاهده و با تهیه گزارش از طریق همین برنامه بدست نشر می سپارند. که برنامه رادیو صدای مردم پرودیس و دایرکت آن توسط حبیب الله (عبدالزی) مهدی (شکوری) و به گوینده گی میرجنید (سادات) و نسرين نصرت (عمر خیل) و به همکاری مدیریت ثبت و کاپی محترم نصیر (سرمست) ثبت و بدست نشر میرسد.

برنامه بازسازی:- هفته دو بار از طریق مدیریت راپورتاژها با پرودیسری محمد نعیم (ذاهب) و فاروق (صافی) تهیه میگردد انعکاس دهنده امور بازسازی تأسیسات دولتی و بعضاً غیر دولتی

بوده که از شهر کابل و ولایات مختلف کشور تهیه و بمدت (۲۵) دقیقه بدست نشر سپرده می شود.

از مردم می شنویم:- هفته دو بار توسط پرودیسران هر یک جاوید (حسن زاده) و غلام دستگیر (حسین) تهیه میگردد. محتوای این برنامه در برگیرنده مشکلات اجتماعی مردم در عرصه های مختلف میباشد.

می شنویم چی میشنویم:- که جدیداً از طریق اداره اطلاعات بدست نشر میرسد محتوای این برنامه شامل انعکاس نظریات، پیشنهادات و انتقادات اقشار مختلف جامعه پیرامون عرصه های گوناگون میباشد که پرودیسری این برنامه را کارمندان مدیریت راپورتاژها طی تقسیم اوقات تهیه شده مدیریت شان بدوش دارند.

برنامه ورزش:- به استثنای جمعه شب، در اخیر سرویس های خبری شب به نشر میرسد با پرودیسری محمد آصف (لطیف) و خالده (ضیا) بشکل روزمره از روخداد های ورزشی که در داخل و خارج کشور بوقوع می پیوند از طریق کمیته ملی البیک تهیه و بدست نشر می سپارند.

قابل تذکر است که سمت مدیریت عمومی اطلاعات رادیو را شخصیت با تجربه و مسلکی در عرصه نشرات محترم عرب شاه (موزی) که بیشتر از (۳۵) سال عمرش را وقف کار در وسایل ارتباط نموده عهده دار می باشد، معاونیت این اداره بدوش غلام سخی (سخا) بوده و هر یک میرجنید (سادات) مدیر راپورتاژها عبدالوارث مدیر اخبار داخلی و مرتضی (اسحق زی) مدیر اخبار خارجی و امین الله (امین) دایرکتور فعال و پرتحرک و حبیب الله (عبدالزی) در سازماندهی و تنظیم امور اطلاعات رادیو نقش ارزنده دارند.

عبدالواحد (نظري) سره خان

لميه احمدزی

کړې مرکه

بیرته خپل ټاټوبي ته راستون او غواړي چې په افغانستان کې یو بل نوي فلم جوړ او نندارې ته وړاندې کړي.

مونږ د ښاغلي نظري سره د افغانستان دملي راډیو ټولنیزون په مراسمت کې ولیدل له ده سره مو د زمره خواله او دهنري کارونو په هکله یوه ځانګړې مرکه وکړه چې لوستلو ته یې ستاسو پام مراکز خوو:

پوښتنه: که تاسې داوانر مجلي لوستونکو ته ووايې چې د کډوالي په شړوند کې مو کوم هنري کارونه ترسره کړي دي؟

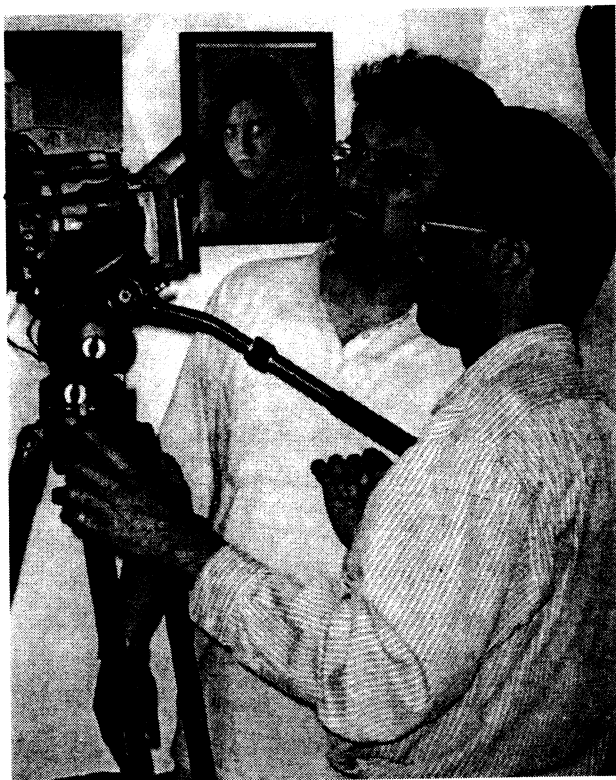
ځواب: هوکې ما دوه فلمونه نندارې ته چمتو کړي دي چې یوې دهجرت او بل یې د کمره په نومونو یادښري، دهجرت فلم سنارپو د کونډي زروي دسرپال پر بنسټ جوړه شوي نوموړي فلم په استراليا کې فلم بردارې شوي، او دافغانستان تکړه او با استعداده مثلي میرمن ستوري منگل پدي فلم کې د مور مرول لوبوني همدا مرڼکه فهيمه فيض، ذبيح الله انيل او نور هغه ځوانان دي چې د لومړي ځل لپاره نې پدغه فلم کې مرول ولوباوو، بايد وويل شي چې میرمن ستوري منگل دهجرت فلم پرودپوسره هم ده. نوموړي فلم د کولن په ښار کې په يوه فيستيوال کې نندارې ته وړاندې شو.

زما دوه فلم د کمره په نوم فلم دي چې په نوموړي فلم کې دهيواد نامتو مثله میرمن جيبه عسکر هم مرول لري او نور مثلين يې اکثراً زرمونږ دهيواد نوي ځوانان دي.

پوښتنه: تاسې په بهر کې څنګه وکولای شو چې دوه فلمونه جوړ کړي او لوبغاړي وړته پیدا او د فله لپاره غوره

عبدالواحد نظري یو له هغو تکړه تجربه لرونکو او با استعداده فلم جوړوونکو څخه دي چې دهيواد په سينماکانو کې د ځلانده ستوري حيثيت لري دي په ځانګړي ډول ديو کله په څير و غورپد او دکونډي زروي دسرپال په نندارې سره يې دخلکو په منځ کې د نوم او شهرت انګاړي خپري شوي ددغه سرپال فلم ليکونکي او جوړونکي محترم عبدالواحد نظري دي.

نوموړي څه د پاسه څوار لس کاله دمخه لکه زرمونږ ديو شمير نومرو هيواد والو په څير له هيواد څخه بهر کډوالي ته اړ شوي وو، دي پدي وروستيو کې د آلمان د کولن له ښار څخه

کړې؟

ځواب: مونږ د کولن په ښار کې دافغان دسينمايي ټولني په نوم يوه ټولنه له مخکې نه جوړه کړې وه چې ددغې ټولني د غړو او هنر دوستو کډوالو افغانانو دهنري فعاليتونو پر بنسټ مو وکولای شول چې دغه فلمونه جوړ کړو همدا راز دافغان سينمايي ټولني په مرسته مو وکولای شول چې په آلمان او افغانستان کې جوړ شوي فلمونه نندارې ته وړاندې کړو.

پوښتنه: تاسې مهرباني وکړې ووايې چې ځيني طنزي ليکني هل لري او که يې لري نو څنګه مو طنزي ليکنو ته مخه کړه که پدي هکله يوڅه معلومات مراکړي ښه به وي.

ځواب: زه خو بيلا بيلو اقتصادي، او ټولنيزو ستونزو او په ټولنيزو امريکوکي يولر ناخالو دي ته وهڅولم چې دغه ناخالو او هغه ستونزي چې خلک ورسره لاس او کړپوان دي دطنز په بڼه وليکم او همدغه وه چې د ۱۳۶۱ کال راهيسې مي دطنز په ليکلو پيل وکړ، تراوسه پورې مي پنځه طنزي مجموعې چاپ شوې دي. چې پدي نومونو يادښري:

اګر نږدي باور کن، واه واه کل سيب، کله ماشه که بې کورې، ديکه چطور هستي، کله وار دا با اوکله وار...

دوه نومري مجموعي مي هم تر چاپ لاندي دي چې هغه د يک دنيا صد به آخرت او آخر به يې څنګه شي په نومونو يادښري.

پوښتنه: اوس تاسې غواړي چې په افغانستان کې نوي فلم جوړ کړي؟

ځواب: هوکې!

پوښتنه: ښه نو که ددغه فلم د سنارپو په هکله يوڅه ووايې

مهرباني به موي؟

ځواب: په ټوله نړي او همدا راز په افغانستان کې تر يو حده پورې د ښځو او کوچنيانو تښته ونه او قاچاق تر سترگو کيزي او مخ په زياتيدو ده، زه غواړم چې په دغې موضوع باندې يو فلم جوړ کړم، غواړم پدي اړوند دلته دځينو مهربانيو موسساتو او ټولنو سره په تقاهم دغه فلم جوړ شي ځکه چې يو فلم اقتصادي لګښت ته هم اړتيا لري، بايد ووايم هغه فلم چې په هيواد کې فلم بردارې او جوړ شي ډيرې آسانتياوي لري ځکه له يوه دولت لخوا او بل دخلکو معنوي مرستي ورسره وي.

پوښتنه: تاسې ديو تجربه لرونکي او سابقه دار سنارپو ليکونکي او کارگردان په توګه هغه چا لپاره چې سه دلاسه فلم جوړوني ته مخه کوي څه لارښوني کوي؟

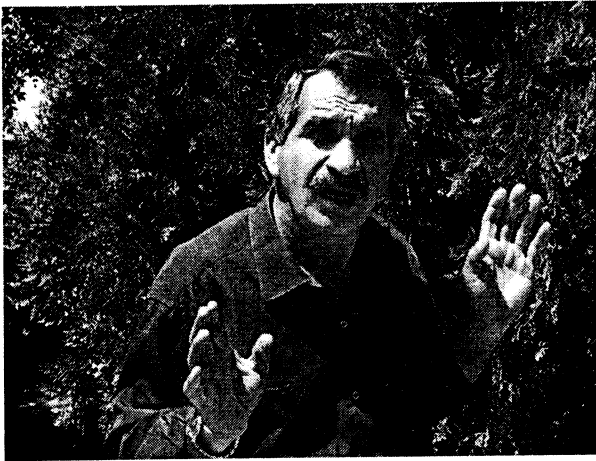
ځواب: په اوسني شرايطو کې بايد هغه فلمونه جوړ او نندارې ته وړاندې شي چې اصلاحي بڼه ولري او زرمونږ د هيواد دخلکو له دود او دستور سره سمون ولري، او همدا مرڼکه له مبتدلو او هغو فلمونو څخه چې پيغام ونلري ډډه وشي فلم جوړونکي پدي اړه بايد ډير دقت وکړي چې کوم داستان، سنارپو او هغه سوتره چې دخلکو ترمنځ د پام وړ وي غوره کړي.

موقف و جای یک هنرمند در از مردم و هموطنان خود تقاضا دارم تا بین

صائم احمدی

بالمقطع و بعداً به طور رسمی، همکاری خود را با رادیو افغانستان شروع کردم که تا به حال به کار هنری خود در رادیو و تلویزیون ادامه میدهم.

- آیا در این عرصه تحصیلات اکادمیک دارید؟

- بعد از فراغت از لیسه عالی نادریه در سال ۱۳۵۲ نسبت به بعضی معاذیری، نتوانستم به تحصیلات خود ادامه بدهم و بعد از یک وقفه سیزده ساله، زمانی که پوهنحی هنرهای زیبا در چوکات پوهنتون کابل تاسیس شد، توانستم تحصیلات خود را در رشته تمثیل و کارگرانی تحت نظر استادان ایرانی و روسی به سویه لسانس به اكمال برسانم.
-: یک نمایشنامه چی زمانی موفق بوده میتواند تا بیننده را با خود داشته باشد؟

-: زمانی نمایشنامه را خوب گفته میتوانیم که در قدم اول، تم نمایش معلوم باشد، بعد آ پیام خوبی داشته باشد برای بیننده. وقتی بیننده یا تماشاچی نمایش را ببیند اقلاً بتواند از آن

هنر تیاتر یا تمثیل روی صحنه کار ساده و بسیط نیست، یک ممثل شبها و روزها زحمات فراوانی را متقبل میشود تا خود را در قالب نقش داده شده از سوی دایر کتر عیار ساخته، نقش یا رول داده شده را به صورت درست آن ارائه دارد تا مورد قبول طبع تماشاچی (بیننده) قرار گیرد.

همین هنرمند تیاتر (ممثل) است که با حرکات و ژست های خاص خود حین اجرای نقش، گاهی بیننده را میخنداند و گاهی در اوج تفکر فرو میبرد، گاهی هم روی نارسائی ها و نواقص محیط و اجتماع خود انگشت انتقاد گذاشته، مردم و یا ادارت مسوول را متوجه آن ساخته تا در رفع مشکل یا اصلاح آن بکوشند.

شاه محمد (نوران) نویسنده، ممثل و کارگردان موفق اداره هنر و ادبیات رادیو و تلویزیون ملی افغانستان، که عمری رادر عرصه هنر سپری نموده و حالا هم این هنر مانده گار را زنده نگه داشته، جوانانی را آموز گار است. گفت شنود داریم پیرامون کار کرد های هنری شان.

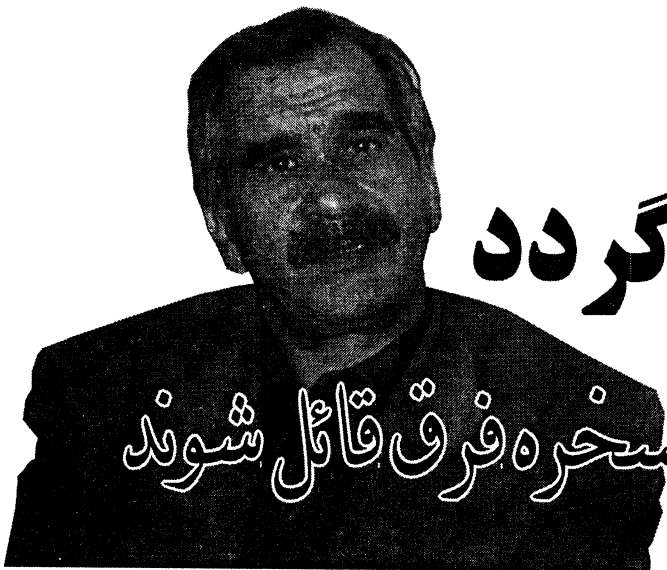
-: چه زمانی به هنر تمثیل رو آوردید؟

-: نظر به شوق علاقه ئیکه به هنر تمثیل داشتم از دوران طفولیت که هنوز صنف سوم مکتب بودم (۱۳۴۳) به هنر تمثیل رو آوردم، در آن زمان، از طرف اداره مکتب نمایشی ترتیب داده شده بود بمناسبت روز معلم که در آن نمایش بعد از تمرین بسیار کوتاه، نقشی را اجرا نمودم که مورد توجه تماشاچیان قرار گرفت و استقبال نمودند. همین و تشویق هنر دوستان بود که به من احساس خاصی دست داد و انگیزه شد تا به هنر تمثیل ادامه بدهم، بعدها در سال (۱۳۵۰) به رادیو افغانستان مراجعه و بعد از سپری نمودن امتحان نخست طور

جامعه باید تثبیت گردد

هنرمند تیاتر "مثل" و یک مسخره فرق قائل شوند

اکثر جاهای را که ما در برنامه خود انتقاد کردیم، ادارات محترم متوجه نواقص خود شده در رفع مشکلات و یا اصلاح آن کوشیده اند. طور مثال: {مادر یک برنامه خود انتقادی داشتیم، بالای سنگ گذاری روی جاده های شهر که ریاست محترم ترافیک کابل متوجه تقیصه شده، چند روز بعد سنگ های خورد و بسزرگ را از روی جاده دور نموده و در عوض آن سنگ های مقبول و زینتی را به رنگ های سرخ و سفید و به یک سایز در جاده ها جا بجا نمودند}.

-: خاطره خوش تان از هنر تمثیل چیست؟

-: هر برنامه ای را که تهیه میکنم و مورد قبول بیننده قرار میگیرد و یا ادارات محترم در رفع مشکلات مردم، میپردازند خودش یک خاطره خوش است که توانستیم از طریق هنر تمثیل، خدمتی را به مردم و جامعه خود ایفا نمایم.

-: آرزو دارید یکی از فرزندان شما راه تانرا تعقیب نماید؟

نخیر، -: خاطری که هنرمند تیاتر و یا ممثل تلویزیون در کشور ما هیچ نوع جای و موقفی ندارد حتا با تأسف باید بگویم، اکثر مردم ما بین یک مسخره و یک هنرمند تیاتر (مثل) فرقی قائل نیستند و هنوز حد اقل صد سال دیگر انتظار باید کشید تا هنر تیاتر و یا تمثیل در کشور ما جای و خود را احراز نماید. به عنوان آخرین سوال در طی مدت خدمت تان آیا مکافات شده اید یا خیر؟

در همین سال آوانیکه به استادان عالیقدر ما لقب استادی داده شد، بنده هم به صفت هنرمند شایسته به دوستداران هنر تمثیل معرفی شدم و این واقعا برایم جالب بود که بعد از عمری از ما هم یادی شد و مورد تحسین قرار گرفتیم.

نمایش برداشت مثبتی داشته باشد، زیرا نمایشنامه صرف وسیله تفریح و خندانیدن تماشاچی نبوده بلکه در نمایش باید مسایل حاد و مهم محیط و ماحول، اجتماع نیز جا داده شود. -: علما تیاتر گفته اند (نمایشنامه و نمایشنامه نویسی هنر ادراک و بیان حقایق است) چنین معقوله در نمایشنامه های فعلی تا چی حد در نظر گرفته میشود؟

-: فعلا نظر و شیوه نوشتن نویسنده ها فرق میکند، کسی به یک طرز و کسی به شیوه دیگری، ولی به نظر من حقایق نوشته شود بهتر خواهد بود. اکثرا در نوشته های خود کوشیده ام تا واقعیت ها را بنویسم، حتا در پارچه های کمیدی، اکثرا نارسائی های محیط و ماحول اجتماع خویش را بر ملا ساخته و به باد انتقاد میگیرم. چنانچه همین اکنون، برنامه انتقادی داریم تحت زیگنال (چشم انداز) که امور تهیه و کارگرانی این برنامه نیز، بدوش خودم میاشد که در این برنامه چنانچه خواننده گان مجله شاهد اند که نواقص و کمبودی های جامعه ما بشکل تمثیلی آن ارائه شده و به باد انتقاد گرفته میشود.

ولی به خود اجازه نمیدهم تا در باره نوشته های نویسنده های محترم دیگر، قضاوت و داوری نمایم زیرا ایشان داور و صاحب نظر و خویش اند.

-: برنامه (چشم انداز) تا چه حد در رفع مشکلات ممد و موثر واقع شده است؟

-: تا جائیکه معلومات دارم، نظر به تماس های تلفونی و ارسال نامه ها از طرف علاقمندان برنامه به آدرس ما، برنامه چشم انداز مورد توجه و پسند مردم قرار گرفته چون موضوع، موضوع انتقادی است و تا انتقاد نباشد اصلاح به وجود نمیاید.

نيمگري انځور

صفيه حليم

وه خود پيشو شان به يې راباندې حمله وكړه او څو واړې زما مخ يې په پخپلو نوكانو زخمي كړې و. ما به هم دهغې د ټولو نانز كواند اموڼه ورته بهل بهل كړل او هغې به راته بنسټې كولې. هاغه اوړې زما اوس هم ياد يږي زه د څلورم نه پينځم صنف ته شوي ووم سني زما په نوو كتابونو درنگداره كاغذ پوښونه وركړې و. انجم بنې نمړې نه وې اخیستې او ما به هر چاته ويل چې هغه په سپارښتنو بل صنف ته رسېدلې ده. خويدي كال ډېرې نورې پېښې هم شوې وې. زما نيكه حج له روان و، بيا مې د تره بنځه په روغتون كې داخله شوې وه، بيا د ترور د لور واده جوړېدو. لنډه دا چې زموږ په كور كې به هره روح د مېلمنو يوه دوه جويې ارومرو راتلې چا به ماز ديگر وروستې لارې ته ځان رساوو خونورو به شپه وكړه زمونږ بنسخته دوه كوتې هم دې مېلمنو لپاره وې چې ټولې به پكې بنځې وې. د سړو لپاره حجره وه. زموږ كور شاته هم لاره وه د حجرې مخې ته دالان هم و او په سخت اوړي كې به مېلمانه په دې دالان كې كېناستل چاي ډوډۍ په يې هم هلته خوړل. پدې ورځو شپو كې پتاسه ترور مدام موږ كره وه. اوسنۍ به چې د ټولې ورځې د كارونو نه وروسته خپلو غټو غټو كتابونو ته كېناسته نو بيا به مې ورته غږ نشو كولې. پدې اوړي كې يوه بله پېښه دا وه چې زموږ كورته يونا اشنا مېلمه هم راغلي و. دده نوم جمال و او پلار مې ويل چې دهغه د كوم پخواني ملگري زوي دی.

د جمال گڼه په كوته كې كېښودل شوه چې زيات پكې كتابونه وو. د كوتې حال خوسم و. ولې مور مې سني ته وويل چې د نوي مېلمه لپاره د كټ څادرونه او د بالښتونو پوښونه بدل كړي. پتاسې ترور سر تړلې و او په كټ كې ناسته وه چې زه خوسترې يم سني زه هم دځانه سره كړم او موږ دواړه ددې كوتې برسمولو بوخت شوو. د جمال په سامان كې دوه لوي لوي بكسونه د كتابونو ډك وو او ما په

زموږ كورته به ډېر مېلمانه راتلل. په تېره بيا په اوړي كې ... يوه غټه وجه يې دا وه چې زموږ كور د ښار په مينځ كې و دلازېو بسونو لويه اډه ترېنه لرې نه وه. لوي روغتون هم ورته نژدې و او بازار، منډي او ښوونځي هم، زموږ ټول خپلوان به چې كله نا كله دڅه كار لپاره د كلي نه ښار ته راتلل. نو دمه به يې زموږ په كور كې كوله. زما مور به كله كله ډېره په عذاب شوه زما دپلار سره به يې جنگ وكړو چې د كور نه دې سړاي جوړ كړي دي. هغه هم گرمه نه وه موږ شپږ وروڼه خوښدي وو او دومره شته من هم نه وو خويلار مې ډېر مېلمه پاله او زړه سواندي سړي و. تنخواه يې لږه خو د كلي دلرې زمكې نه به ورته څه غنم جوار راتلل. هغه دځمكې دومره پړواه نه كوله او ټوله يې وروڼوته پرېښې وه. خو زموږ د تعليم ورسره ډېر غم و. او هم د دې لپاره يې راته د كور په دويم پوړ كې لويه كوته ټاكلې وه. كه هر څو مړه مېلمانه به ډېر شول. نو مونږ هاغه كوته به دسبقت لپاره وه او موږ ته اجازه نه وه چې د شپې د ډوډۍ نه وروسته د دې كوتې نه بهر راووزو. هغه به راسره پخپله ناست و او په سبق كې به يې راسره مرسته كوله. زموږ د امتحانونو په ورځو كې به دا بنديز نور هم سخت شو. يوازيني كس چې په هغې به دا بنديز نه لگېدو زما مشره خور سڼه وه. دهغې اصل نوم حسن افروز وو. خوپه كور كې به ټولو ورته سني ويل. زما او دهغې په عمر كې دلسو كالو فرق و او نور وروڼه خوښدي مانه كشران وو. سني به د كور په ټولو كارونو كې زما د مور سره لاس كاوو. كه مور مې ډوډۍ پخوله، نو دې به ورته اوږه اخښل، كه هغې كتوي كوله نو دې به ورته دوراندې نه پياز پرېكړي او گه سپينه كړې او سور مړچ ټكولي وو وريژې به يې ورته پاكې كړې وې. لوبني خويه يې هر وختي وينځل. ماز ديگر به د كور د صفايۍ لپاره پتاسه ترور راتله او سني به دهغې پر سر هم ولاړه وه.

د شپې به موږ درې كسان، سني زه او مانه وږه ځوانجم د سبق په كوته كې او ده كېدو. او كله چې به زه په خوب كې وېرېدم نو سني به مدام راسره كېناسته، زه به بې ونازولم او كله نه كله چې ماته خوب نه راتلونو هغې به د مرغۍ او د كارغه كيسه هم راته وكړه. زما او د انجم به هر وختي يو بل سره جنگ ووهغه مانه يو. كال كشره

سرکې يو غټ کتاب وليدو چې ورباندې ډېر ښکلي انځورونه جوړ وو. زه د دې کتاب پرکتلو وم چې سنی هم راسره ودرېده او يو يو کتاب يې راخيستو او بيا به يې کېښودو.

لږه شېبه نه وه تېره چې نابېره جمال د لارې دروازه خلاصه کړه او رادننه شو. مور دواړه وار خطا شو او خبرې ته مو خوله جوړوله چې جمال يو کتاب پخپله راواخيستو او سنی ته يې ونيولو هغې زر کتاب واخيستو او په منډه د دروازې نه کور ته ولاړه.

جمال ډېر ښه انځور کړو. هغه سره ډېر رنگونه، برشونه او قلمونه وو. کله کله به يې ما ته هم يو کاغذ راکړو او د انځور جوړولو چل به يې راته ښودلو. نه پوهېدم چې د هاغه اورې په رخصتيو کې به ما څومره انځورونه جوړ کړي وي، موټر، اورگاډی، چلم، پيشو. د انجم مخ ورگ شه زموږ په جنکوټو کې د هغې د نانزکو بدل زما انځورونه وو چې توتي توتي به يې کړل او بيا به يې راته خاندل.

يوه ورځ زه د خپل ملګري سره د قې پال نه وروسته کور ته ولاړم نو هېڅوک په کور کې نه و. په پټاسې ټرور ښوونکي کړي وو او په کت کې د هرې ورځې په شان فلسفه وه. زه د جمال کوټې ته ولاړم. هلته سنجې هم وه او جمال ورته د انځور جوړولو چل ښودلو. پر يوه تخته يو ډېر ښکلي اسي جوړ و. او په هغې دوه کسان ناست وو خو انځور لا پوره شوي نه و او د دې کسانو خبرې سمي نه ښکارېدې. زه هم کېناستېم او جمال راته کاغذ راکړو چې باغ انځور کړم. زه پخپل انځور دومره بوخت وم چې هېڅ خبر نه شوم سنجې څه وختي لاره او بابا مې کله راغي خو زما د باغ په انځور جمال ما ته يو قلم انعام کې راکړو. بابا هم ډېر خوشحاله شو. او ماښام يې راته اجازه راکړه چې د هغه بايسکل ډېر په کورڅه کې وباسم.

او بيا يوه ورځ جمال خپله کور ته راغی هغه ته په پوهنتون کې کار او د اوسېدو ځاي دواړه پيدا شوي وو. يو موټر کې د هغه څوک ملګري راغلي وو ما و بابا ورسره سامانونه په موټر کې کېښودل او دي ولاړو. زه جمال پسې ډېر خفه وم. هغه ډېر ښه و. زه د هغه په ډېرو خبرونه پوهېدم. خو ماته معلوماته وه چې هغه مهربانه و. له هغه نه وروسته په هاغه کال کې زموږ د کور پدې مېلمستون کې بل يو مېلمه پاتې نشو.

زما به هاغه اورې هم نه هېرېدې چې د لسم صنف امتحان مې شوي و. د سنی واده جوړېدو. د نکرېزو په ورځ

ما د تره د زامنو سره د کور درانه کارونه کړي وو. کور مو هم ښايسته کړي و. ماښام د نکرېزو ښځې راتولې وې او د ماسې غړيدې بيا دوي تولې په يوې لارې کې کېناستې او د هلاک کور ته ولاړې. نو يوه څو سپين ږيرو سره ناست و پتاسه ترور د لوشو يو لوي پنډ ته ناسته وه او وينځل يې. زه پاس د سبق کوټې ته راغلم چې ټول کټونه ترېنه ويستل شوي وو او تش قالين او لويه الماری پکې پاتې وو. زموږ د سبق ټول شيان، کتابونه قلمونه د دېوال په لويو لويو المارو کې قلمونه وو. زه هم هلته پر قالين وغږېدم او سترګې مې پټې کړې.

پدې کې د سنجې خوښښوې مې تر سپر مو شوه. هغې به يو مخصوص عطر لګوږو خو نن د دې سره د نکرېزو يوې هم گډه و. سترګې مې پرانيستې او د هغې په حال مې ډېر زړه وسوځېدو. هغه گمږورې او زې ره ښکارېده تور ښځنې سرې جاسې او په سنجې هم هاغسې غټه لويته تاو کړې وه. لاسونه يې په نکرېزو سره وو داسې سره چې زما ترې کرکه پيدا شوه. زه د دوو کونډو کې يې د سرو کوټې هم وې. په دواړو لخوا کې سره او ښه ښکري وو. او په دې سرو لاسونو کې هغې د بوټانو ډبي پاتې وې. هغه ما ته د غم او د درد يو انځور ښکارېده زه چې دواړه د خوشالونه تور شو. دا څه خوشالي وه چې زما کال غوږ يې خورې دسې مړاوي کړه.

هغه ما سره ښه کېناسته او د بوټانو ډبي يې راته کېښود. زه دې کې زما ډېر ضروري شيان دي، زه نه غواړم چې بل څوک يې وگوزي ته به دا زما لپاره امانت ساتي. هغې ډولې څپورې په يود ساه وکړې ما ډبي راواخيستو. سر مې يې چې ترېنه لرې کړو په هغې کې ډېر څه وو. ښکري، رومال، وچ گلونه، وړوکي کتاب کوټي قلم او داسې ډېر نور. ما بې واره و خاندل (دا ستا قيمتي خزانه ده؟ ما وئيل خداي خبر څه دي؟ مړې انجم ته يې ورکړه ته اوس په دې شيانو څه کوي؟)

خو ما لا خبره پوراکړې نه وه چې د خپلې غلطې احساس راته وشو. د سنی سترګې لکه د دوو ستورو وځلېدې. شونډې يې په رپيدو شوې مخ يې واړو. زه را پاڅېدم او ورسره مې لوز وکړو چې ډبي به ماسره امانت وي. بيا مې د لويې الماری هاغه خانه پرانسته چې يو بل وړوکي قلم پکې لګېدو. هاغه ډبي مې پکې کېښودو، خانه مې قلم کړه او کلې مې خپل جيب ته کړه. هغې په مړاوو سترگو ماته کتل، زما مړی غړيو نيولې وه او نژدې وه چې د پاتې په ۳۴ مخ کې

گزینہ ادب

حکایتی از ستون زمین

شخصی به نزد خلیفه هارون رشید آمد و ادعای داشتن علم نجوم نمود. بهلول در آن مجلس حاضر بود و اتفاقاً آن منجم کنار بهلول قرار گرفته بود. بهلول از او سوال نمود، آیا میتوانی بگوئی در همسایگی تو کی نشسته است؟ آن مرد گفت: نمیدانم! بهلول گفت: تو که همسایه ات را نمی شناسی، چطور از ستاره های آسمان خبر میدهی؟ آن مرد از حرف بهلول جا خورد و مجلس را ترک نمود.

اندیشه بزرگان

دلها همچون بدنها افسرده میشوند در مان شانرا از کلمات نغز حکیمانه بجوئید.
۱- رازی که پنهان خواهی با کسی در میان منه اگر چه دوست مخلص باشد که آنرا نیز دوستان مخلصی است.
۲- هر سخنی که از دهان بجست و هر تیری که از قبضه کمان پرید، پوشانیدن آن سخن و باز آوردن آن تیر دست ندهد.
۳- آرزو نداشته باشید زیاد عمر کنید بلکه آرزو کنید که با شرافت زندگی کنید.
راز با مرد ساده دل، بسیار گوی و پراگنده صحبت مگو که آن شخص بر تحفظ و کتمان آن قادر نباشد.

مسافران غریب

آرزو یک سراب است
و ما چون مسافران غریب شهر آرزوی مان
باد شکم گرسنه
و تن برهنه
در پی آن روانیم

نفرت

گفتمش دوست دارم.
به خود بالید و فکر کرد اورا دوست دارم.
منکه حرفم را نا تمام گذاشته بودم آنرا تکمیل کرده گفتم:
دوست دارم نفرتم را که در برابر تو اوج میگیرد.

دیوانه محله

درختی در دهکده ای، قامت ترا در انزوای چشمانم نقش می بندد.
من هرروز در سایه قامت آن درخت تکیه میزنم و آنرا لمس میکنم، با تو رازونیاز میکنم.
برایت شعر می سرایم.
اما نمیدانم چرا مردم آن محله مرا دیوانه میگویند؟

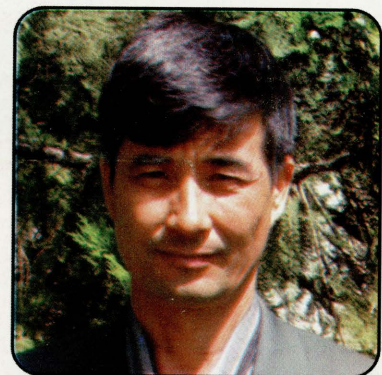
چهره ها و آرزوها

محمد حنیف شیرزاد - نطاق رادیو تلویزیون ملی:
یگانه آرزوی من در زنده گی تأمین وحدت ملی بطور واقعی بین تمام اقوام و ملیت های برادر در افغانستان می باشد.

پروین اشرفی - نطاق رادیو تلویزیون ملی:
امیدوارم جوانان وطن وقت گرانبهای خویش را بسیجا تلف نموده در پی کسب تعلیم و تحصیلات عالی خویش بکوشند.

عبدالمجید توران - آمر صدای و سیمای هموطن:
یگانه آرزوی من محو تبعیض ملی و تأمین عدالت اجتماعی در کشور است.

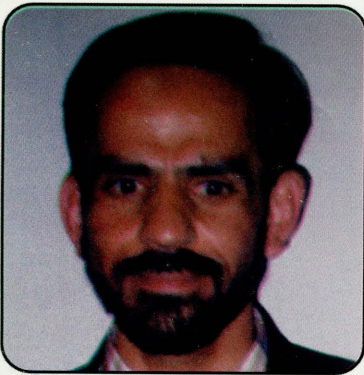
فروزان خلیلیار - مدیر عمومی نشرات ازبکی:
امیدوارم تا روزی برسد که همه اقوام مختلف در افغانستان باهم زنده گی مشترک داشته و بتوانند در عرصه های اقتصادی و فرهنگی با سایر ملل جهان رقابت سالم داشته باشند.

دگروال غلام عباس حضرتی - راپورتر مدیریت قوای مسلح:
یکی از آرزو هایم این است که فرزندانم دارای تحصیلات عالی و تربیه سالم بسیار آیند تا مصدر خدمت بهتر به مردم و وطن خویش گردند.

ثریا - سکرتر کمیسیون مستقل نشرات رادیو تلویزیون ملی:
آرزو مندم هرچه زودتر جلو آدم ربایی و قاچاق مواد مخدر در وطن عزیز ما گرفته شود.

عبدالمجید احمدی - مدیر نشر مستقیم رادیو:
خواهان تطبیق اهلیت، لیاقت و کفایت در ادارات دولتی هستیم تا باشد که یک اداره شفاف و خدمت گذار داشته باشیم.

نسرین شیرزاد - انا نسر رادیو تلویزیون ملی:
یگانه آرزویم اینست که در وطن ما صلح و آرامی حکمفرما باشد و بتوانم از طریق رشته انتخابیم یعنی نطاقی مصدر خدمت بهتر به مردم و وطن خویش گردم.

محمد منگل - کارمند اداره سینمایی:
یگانه آرزویم در زنده گی، افغانستان آزاد و عاری از جنگ، بد بختی، بی سوادگی، فقر و بیچاره گی است و می خواهم برای همیشه کودکان افغانستان را با لب های پر خنده تماشا کنم.

آواز

مرد نمیرد به مرگ، مرگ ازو نام جست
ام چو جاوید شد، مردنش آسان کجاست

به مناسبت بیست و ششمین سالروز مرگ مرحوم احمد ظاهر

حسین "انوش"

وہید قاسمی
آواز خوان محبوب کشور

چهره ها و آرزوها

شریفه اخلاص - کارمند اداره بین المللی:

منحیت یک ژورنالیست آرزومندم تمام واقعیت ها به طور عینی آن انعکاس داده شود.

احمد خالد رحمانی - کارمند مدیریت حاضری:

منحیت یک جوان آرزومندم جوانان وطن به زبور علم و دانش آراسته گردند و از تقلید های بیجا دوری گیرند، به خصوص طبقه انانث در پوشیدن لباس های غربی.

حسنا رخیمی - نطق برنامه اطفال و آینده سازان:

امیدوارم در پرتو صلح و امنیت در وطن ما محکم فرماست تحصیلات ام را به پایان رسانده و در آینده یک نطق خوب و موفق بیار ایم.

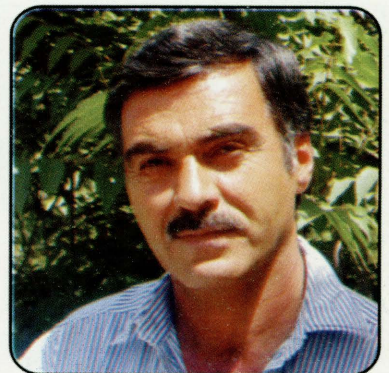
عبدالواسع احمدزی - کارمند ریاست تلویزیون ولایات:

یگانه آرزویم تأمین صلح، عدالت اجتماعی و رفاه همه گانی در کشور میباشد.

مریم فیضی - انانسر رادیو تلویزیون ملی:

در قدم اول امیدوارم تحصیلات عالی خویش را به پایان رسانیده و در آینده یک نویسنده خوب و نطق ورزیده بیار ایم.

محمد هاشم اصفی - کارگردان برنامه تی اتر تلویزیونی:

یگانه آرزو من تأمین صلح و امنیت دایمی تحت قیادت ملی و مردمی در وطن عزیز ما افغانستان می باشد.

ملکه نثار - کارمند مدیریت خدمات:

منحیت یک مادر آرزومندم اطفالم با زبور علم و دانش آراسته و مصدر خدمت بهتر به مردم و جامعه خویش گردند.

غلام نبی (شعبان) - کارمند مدیریت اعلانات:

ای کاش میشد که قطره اشک بخاطر ظلم کسی نریزد و هیچ موجودی در جهان بخاطر اشک عزیز خود سیاه نباشد.

پروین مشتعل - ممثل رادیو تلویزیون ملی:

یگانه آرزویم صرف خدمت به مردم از طریق هنر است.

دو شعر از قهار عاصی

تنگ است دلم

مسیحه، پروازی کن!

بی هم نفسم نسیم، آغازی کن!

بی طاقتم ای درخت، تسکیم ده!

بی حوصله ام بهار، آوازی کن!

* * *

یار! ای یار! کجا این همه بی ما رفتن؟

و چرا! این همه تلخ، این همه تنها رفتن؟

رسم یاری و برزگ آینه پنداری نیست

رخت بر داشتن و بکه ره زین جا رفتن

آفتقدرها به گلرخ نه زیبا آید

ریشه در آب سیه کردن و بالا رفتن

تازه افشاندن ای از گرد سفر دامن

ای، همزاد مخوان نغمه، فردا رفتن

ماو دریای گل سرخ خیالت ماندن

تو و این واحد رها کردن، صحرا رفتن

دزیره خوناب

ستا دعشق حرفوي نورند دي کلکو دي

هم په دا چه نوشته په جگر خون دي

تش به نشي هغه خم دعشق دسيو

چه يي خاوري دفرهاد او دمجنون دي

ددنيا چاري همه واره خاني دي

دا دستا جور و جفا ولي افزون دي

چه په سره کفن له زمکي را بيرون دي

درحمان دزيره خوناب مکر قبول شو

چه بخونه دلبرو پري کلکون دي

رباعیات

گفتم و گفتم

گفتم که: مرا از نظر انداخته ای

گفتم که: به مهر دگران ساخته ای

گفتم که: ترا شناختم بی مهری

گفتم که: مرا هنوز نشناخته ای؟

((لطيف جغتائی))

گفتم: عقلم، گفتم که حیران من است

گفتم: جانم، گفتم که قربان من است

گفتم: که دلم، گفتم که

آن دیوانه

در سلسله زلف پریشان من است

((عبید زاگانی))

با گل گفتم: ابر، چرا می گیرید؟

ماتم زده نیست بر کجا می گیرید

گل گفتم: اگر راست همی باید گفتم!

بر عمر من و عهد شما میگیرید

((انوری))

وفا

بیگانه سپور می شوه په خبرو

پیر په نازونو اداکانو بوخل یا دشپی تیاروکی

را ته بی و خندل موسکا شوه

ستورو وکل حیران شول

چی سپور می راته بیان شوه

ما ویل څه وایی؟ حسینی؟

را ته بی وکل په مینه

دوفا وعده بی وکره

دجفا خونه بی کره رنگه ما چی وکل سپور می ته

نوا

دسبا ستوري را وخت

وفا داره سپور می می

را ته ولاړه بی وفا شوه

قبله دل

در آن نفس که بــــمیرم در آرزوی تو باشــــم
بــــدان امید دهم جان که خاک کوی تو باشــــم
بوقــــت صبــــح قــــیامت که ســــر ز خاک بــــر آرم
بگفتگوی تو خیزم بچســــم تجوی تو باشــــم
بــــمجمعی که در آیند شــــاهدان دو عالم
نظر بــــوی تو دارم غلام روی تو باشــــم
حــــدیث روضه نگویم گل بهشــــت نبــــویم
جمال حــــور نجویم دوان بــــوی تو باشــــم
بــــخوابگاه عدم گر هزار ســــال بخصبــــم
بــــخواب عافیت آنکه بــــوی موی تو باشــــم
می بهشــــت ننوشــــم ز جام ساقــــی رضوان
مرا بــــیاده چه حــــاجت که مســــت بــــوی تو باشــــم
هزار بــــیاده ســــهل ســــت بــــا وجود تو رفتن
اگر خلاف کنم (ســــعدیا) بــــوی تو باشــــم

تبری

عمل چه په کنبی نوې ویناڅه معنا لري
دیار په خوله چه نوې خنداڅه معنا لري
خورا نه وړې دځانه ســــره زیرې د بــــهار
بــــې ځایه غور غورې او بــــرینناڅه معنی لري
د چا په نظر یو رنگ د چا بــــل رنگه بــــکار پرې
بــــی ســــی تر گود مجنونه لیلایه معنا لري
بــــه حســــن لري قــــدر په هغو چه بــــینایان وې
رندو لره بــــنایســــت او بــــکلاڅه معنا لري
تر څو چه چا خپل ســــر نوې ورغوي کنبی نیولی
د مینې په بــــزار کنبســــوداڅه معنی لري
چه (تبــــزې) کوم مین وې د وصال د شربــــتونو
هغه لره ســــاغر او میناڅه معنا لري

فنا

زه په بنکلي حسن شيدا شوې يم
عشق او محبت کښي رسوا شوې يم
زړه رانه ورك شوې تور و زلفو کښي
ځکه زه اخته په بلا شوې يم
عقل هوش او صبر طاقت هم نشته
مینه کښي د بنکلو تلاش شوې يم
دا چه يم غمونو سره غيږ په غيږ
غيږل نه ده دلبر و جدا شوې يم
اور په ما بليږي لکه شمع زه
هجر کښي د يار پپه ژړا شوې يم
عیش او خوشحالي مي هيڅ ونه لیده
زه لکه چه غم نته پيدا شوې يم
حسـن د ليلـا او د جمال خـڅه
محوه د بنايسـت په رڼا شوې يم
نشـته اې فنا دې دنيا بقـا
دير تسـل په مرگ د فنا شوې يم

حديث عشرت

زليخا وار ديش بـ قـ صه نيخانه می گفتم
بياس خاطر يوسـ ف و شـی افسـانه می گفتم
زکيف گردش چشم خمار آلود بـ يـ مارش
حـ ديت عشـ رت انگيز می و ميخانه می گفتم
نرنجد خاطر اي آشـ نا کز بـ يم رسـ وایي
ترا در پيش روی مردمان بـ يـ گانه می گفتم
نمی گردید دور ايـ ن چراغـ ان جهـ ان ديگر
اگر وصف گل روی تو بـ ا پروانه می گفتم
بـ زلف يار شـ ايد قـ صه می کرد از زبـ ان من
پريشان حـ الی خود را اگر بـ ا شـ انه می گفتم
زگردشـ های چرخ اکنون عزيزی رفته از يادم
که ذکرش عمرها بـ ا سبحـ ه صد دانه می گفتم

د روزی در سـ رای دل زروی عاريت بـ و دند
بـ تان را از گمان خویش صاحب خانه می گفتم

واعظان شهر

جز آستان دوست رهی سر نمی کنم
روی نیاز خویش بـــــه هر در نمی کنم
رندی بـــــه زهد خشک برابر نمی کنم
من ترک عشقبـــــازی و ساغر نمی کنم

صد بار توبـــــه کردم و دیگر نمی کنم

دنیا زجای بـــــرده صد رنگ غارت است
این نکته داند آنکه مر او را بـــــصارت است
مفتون جیفه گشتنت ای دل حقارت است
تلقین درس اهل نظر یک اشارت است

فگتم کنایتی و مکرر نمی کنم

هرگز نچیده ام گلی از بوســـــتان دهر
با دیگران بصلحـــــم و با خویشتن به قهر
نوشـــــیده ام بـــــجام می عیش جام زهر
این تقویم بس است که چون واعظان شهر

ناز و کرشمه بـــــر سر منبر نمی کنم

ما را بر آستان در دوست التجاست
آن در گهی که منبع بخشایش و عطاست
جز رهگذار دوست اگر میروی خطاست
حافظ جناب پیر مغان مامن وفاست

من ترک خاکبوســـــی این در نمی کنم

غزل

دوباره دي راتله نشه ته په دنيا
نن دي واردي كه دروغ كړي كه رښتيا
هر چا چې تر وخت تيره شوي عنقه اشوي
عنقه اشوي نښلي په دام كې د هيچا
تروخ تيري او بيه بيه تيره جاروزي
نه جاروزي تير ساعت په بيه تيره بيا
تير ساعت په مثال مري دلحه د دي
ميري چادي ژوند دي كوي په ژړا
كه مقصود لري تلوار كوه وخت كوتاه
غره مه شه د دي عمر په بقا
هره نښه چې صحرا يي كښي په زړه كې
په غرور بيه هغه نښه كړي خطا
هلك نه شي چې په زور دي خوك تعليم كا
هم عاقل بيه هم بالغ بيه هم دانا
سره دننه په گره بان كړه سره تر گي روڼي
ډير په پورته پورته مه شه سره هوا
سره هوا سره هوا مه شه واسمان ته
ته په اصل كې له خاوري شي پيدا
د عمل په ځاي بيه دا پوښتنه نه وي
چې ته زوي يا لمسوي يي د فلانا
په خپل ځان بښيگنه وكړه غره مه شه
په بښيگنه دا دي او د بابا
هغه ناوي چې په ځان بښايسه ته نه وي
خوك بيه شه كوي بښايسه ت د مور او نيا
دا خبره زه وځانته كړم اي ياره
دلگير مه شه كه مي نوم واخيست د ستا
په عمل د نيكو بيه د فهم وكړه
چې په دا كي دي بهه د دي كه په دا

رحمن بابا

هنر در گذر زمان

م. رستم ضیا

مست اول

مبانی تاریخ هنر

برای آثاریکه بدین طریق طبقه بندی میشود میتوانیم به گونه ای اشتراک معنی و شکل قایل شویم، درچنین حالتی است که حدود این یا آن سبک را مشخص می کنیم در سلسله آثاریکه به ترتیب تاریخی از پی هم آفریده شده دارای ویژگیهای مشترکی از لحاظ سبک باشند، میتوان به وجود پاره ای تفاوتها سبک آنها نیز پی برد. مورخ هنر، این پدیده را بازتابی از یک تکامل تدریجی یا پیشرفت کیفی میداند. تردیدی نیست که از استنباط چگونگی تکامل سبک باید مطمئن شویم که توالی با ترتیب تاریخی، درست تشخیص داده شده و تاریخ آفرینش هر اثری به درستی تعیین شده است. بدون این اطمینان نظم و قابلیت درک هنری، تاریخی ناممکن میشود. بدین سان، یکی از ابزارهای ضرور در کار مورخ هنر، زمان تاریخی یعنی مقیاس، اندازه گیری زمان تاریخی است. بدون این زمان تاریخی، چیزی به نام سبک نمیتواند وجود داشته باشد بلکه فقط باقیمانده از اشیاء غیر قابل طبقه بندی و غیر قابل ترصیف در هر زنجیره تحولی در برابرمان وجود خواهد داشت.

تاریخ هنر تا اواخر سده هجدهم، عملاً گزارشی از هم گسته درباره زندگی و آثار هنرمندان منفرد بود ولی ما امروز تاریخ هنر را گزارشی از تغییر پویای سبکها در مسیر زمان و هنر استادان منفرد را زیر سبکهای از سبکهای بزرگ هر دوره در نظر می گیریم، با آنکه ما از تغییر در تاریخ هنر صحبت می کنیم، بدون تردید خود آثار پایداری می کنند و ماندگار می شوند، البته هر یک از اینها در جریان زمان دستخوش گونه ای کاهش یا فرسایش تدریجی می شوند ولی همین که می بینیم آثار هنری متعلق به یک دوره یا آثار هنری متعلق به دوره هادیگر تفاوت دارند، ما را به این نتیجه می رساند که چیزی دستخوش تغییر می شود این چیز فقط میتواند دیگهای انسان با آفرینندگان آثار هنری نسبت به معنای زندگی و هنر باشد. تاریخ نگاری معاصر شدیداً تحت تاثیر فلسفه های جدید تغییر و تکامل تدریجی قرار دارد و با توجه به دستاورد های علوم زیستی میتوان گفت که تاریخ معاصر هنر راهی جز کمک گرفتن از مفهوم روند پیوسته برای تبیین تغییر تاریخی هنر نداشته است.

زمان آفرینش هر اثر هنری " پیوندی فشرده با شکل ظاهر آن یا در یک کلام با سبک آن دارد. به بیان دیگر "سبک هر اثر هنری تابع از دوره تاریخی آن اثر است. تاریخ نگاری هنر با تفکیک آثار متعلق به معماری " پیکر تراشی و نقاشی به چندین سبک بر پایه شباهتهای موجود میان آنها و زمان یا دوره های آنها به حیات خویش ادامه میدهد. مطابق یکی از فرضیه های بنیادی تاریخ هنر " آثاریکه در یک زمان (البته در یک مکان) آفریده شده باشند" عموماً دارای ویژگیهای سبک واحدی خواهند بود. البته تمامی تاریخ نگاران بر این اعتقاد هستند که ماهیت رویدادها از همان زمانی نشان میگیرد که در آن به وقوع می پیوندند. بدین ترتیب میتوانیم از عصر (پریکلس) عصر خود یا حتی به تقلید از عنوان یک کتاب جدید از عصر روزولت سخن بگویم همچنان اگر بخواهیم از معنی یک اثر هنری یا علت آفرینش آن سر در آوریم باید از زمان آفرینش آن با خبر گردیم. حال اگر اثر هنری از دوران گذشته تا اکنون پایداری کرده و در برابر دیده گان ما قرار داشته باشد، آیا همین کافی نیست؟ آیا یک اثر تا زمانی که دوام میاورد، نمی تواند انسان های همه دوران ها را مخاطب خویش قرار دهد؟ کلید پاسخ به پرسش به « واژه مخاطب قرار دادن » یا سخن گفتن است. در واقع اثر مربوط میتواند با انسانها سخن بگوید، اما به چه زبان؟ این اثر در سخنش با ما چه میگوید؟ هنر میتواند چیزی بیش از یک نوع ارتباط باشد، ولی مسلماً نوع ارتباط است و یاد گرفتن زبان های هنر دوران های بسیار گوناگون بشکلی که در یادگار های مربوط به دوره های خاص شان مجسم شده اند وظیفه تاریخی هنر است. میتوانیم چنین فرض کنیم که هنرمندان هر اثر در آثار شان مفهومی را بیان کرده اند که بگونه برای خود شان و دیگران قابل درک بوده است، مفهوم مزبور فقد در صورت میتوانیم درک کنیم که اثر مجسم کننده اش را با دیگر آثار مشابهی که تقریباً در همان زمان آفریده شده باشند مقایسه کنیم.

است. در تاریخ هنر نیز مانند علوم دیگر رشته های تاریخی، به محض آنکه موضوعی را طبقه بندی کرده اند به مراتب بر اطلاعاتمان درباره آن چیزی افزوده شده است. مورخان هنر پس از انجام دادن این کار به جهانگردان مجربی شباهت پیدامی کنند که طرز باز شناختن سبکهای مختلف متعلق به جاها با نقاط مختلف را یاد می گیرند. این جهانگردان میدانند که شخصی نباید انتظار بر خورد با شیوه زندگی واحدی در جنگلهای ایالت متحده امریکا، کوههای آلپ، ایتالیا و فرانسه را داشته باشند. پس از سیر در آفاق وانفس، همچون مورخان هنر که انبوهی از یادمانهای هنری را می شناسند، نه فقط این جاها و ملتها را با خود بیگانه نمی پندارند، بلکه میتوان گفت که اینها رابه درستی می شناسند و در کشان می کنند، همگام با گسترش تجربه ایشان، بر قدرت تشخیص و شناخت تفاوتهای متمایز کننده شان نیز افزوده می شود. همچنان که جهانگردان به این نتیجه می رسند که موقعیت جغرافیائی هر شهر نقش بزرگی در ارتقای کیفیت و جذابیت آن دارد. پژوهندگان هنر نیز چون هنر را در ابعاد تاریخی اش مورد بررسی قرار میدهند. متقاعد میشوند که اهمیت، کیفیت و جذابیت ویژه هر هنری تابع از زمان آفرینش آن است. ولی آیا < جای شناسی > تاریخی اثر هنری که این چنین آشکارا و ملموس در همه جا حضور دارد، موضوعی بی ربط با درک آن نیست؟ و آیا اطلاعات هنری تاریخی در باره یک اثر هنری، چیزی متفاوت با تجربه مستقیم آن نیست؟ پاسخگوئی به این پرسشها توجه به این است که مشتاقان آموخته، با همه صمیمیتی که دارند، با پیش فرضهای زیبایی شناختی روزگار خود شان به اثر هنری می نگردند نه با پیش فرضهای روزگار آفرینش خود آن اثر، به همین علت، پیش فرضهای ایشان میتوانند در حکم پاره ای پیشداوریها باشند به طوری که شناخت ایشان، حتی اگر اصیل باشد، ممکن بر دلایلی غلط استوار گردیده باشد. به بیان دقیقتر، شناخت ایشان فاقد بصیرت و قدرت تشخیص خواهد بود. بطوریکه ممکن است، دهها اثر هنری را با یک نظر بنگرید و به اندازه یک سر سوزن نیز متوجه ارزش و کیفیت خاص تک تک آنها نشوید. بدین ترتیب همچنان که هر اثر هنری برای بینندگان خاص در زمان و مکان خاص آفریده می شود. هدف آن نیز ممکن خاص باشد و ضرورتاً جزی از معنی اش گردد.

(ادامه دارد)

د 21 مخ پاتی

سنی په غبر کې پر بوزم او په چغو چغو ورته وژاړم چې د بابا غر مې واورېدو. هغه د مېلمنو لپاره نور چاي غوښتې زه په منډه بنکته ولاړم بیا مې د واده په کارونو کې خان داسې بوخت کوو چې کله یې سنی په ډولۍ کې نیوله نو ما په مېلمسو تون کې د مېلمنو مخې نه لوبنې راټولول. د ډېرو بنځو غر مې واورېدو چې د ناوې وروړه شو؟ هغه وروړیې راوغواړئ چې ډولۍ کې یې کینوي خو ما خان کونډ اچولې وو.

سنی رخصت شوه او د سبق کوټه ټوله زما شوه. ما انجم دهغې کوټې نه وویستله. زه د پلار مشر زوی ووم، مور او پلار زما سبق ته ډېر اهمیت ورکاوو. پدې کال کې ما جمال هم بیا ولید. هغه اوس ډېره پریښې وه او امریکې ته روان و. بابا سره د خدای په امانی لپاره راغلي و خو ډېرې خبرې یې ونکړې او ولاړو. او سړ کال دا اوږی راته داسې ښکاري چې زما د ژوند وروستی اوږی دی. د مور او د پلار د مرگ مې شل کاله کېرې وروڼو خویندو مې په ځمکې او کور کې خپله خپله برخه غوښته. او د وروستی فیصلې تر مخه تېره میاشت کور مو خرڅ کوو هر چا خپله برخه واخیسته. د کور د سامان په ویش کې هاغه لویه الماری. زما په برخه ورسېده سنی د کور په خرڅیدو دومره خفه وه چې د ټولو سره یې خبرې نه کولې. او هم لدې غمه زموږ ټولونه ډېره لرې ولاړه نن دهغې دریمه وه. او دهغې زوی د پخوانو عکسونو نه دهغې د واده یو عکس لوی کړی وو او ټولو ته یې ښودلو. د دې عکس په لیدو ماته دهغې د نکریزو شپه رایاده شوه او نن شپه یو خوشیې وواندې ما د الماری. دهغې خانې نه دهغې بوټانو هاغه ډبۍ راواخیستو چې څلوېښت کاله راسره امانت و.

د ډبې ټول شیان زما په وړاندې پر مېز پراته دي یو خومات ښکري، د شگوپه شان رېز مریز وچ گلونه یو وروکي کتاب چې پکې شعرونه او لنډه لیکلې دي خود ډبې په تل کې یو غټ کت شوي کاغذ پروت و د کاغذ رنگونه ما وپېژندل، د دې نیمگري انځور جوړونکي هم ما د خپل ذهن په پرده لیدل په یو ښکلي سپین اس سپور ځوان جمال و او ورسره بل تن سنی وه. زما خور سنی.

آواز

د گردیز سیمه ایز راډیو تلویزیون بیار غونې ته اړتیا لري

ضیا آرمان

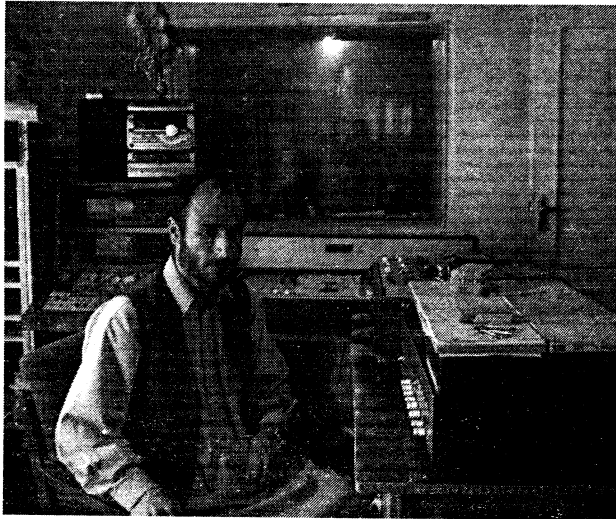
دپکتیا ولایت چي دافغانستان له تاریخي او سرحدی ولایاتو څخه یو داسي ولایت دي چي دتاریخ په اوږدو کي تل دالي سیمي اوسیدونکي دسرحدی ساتونکو او دوطن دانراډي او پرډیویر غلکرو په وړاندې دمقاومت او مبارزې په سرخوکی د سر لومړي قوم په نامه میدان ته وړاندېکلي دي. دا باید وویل شي چي له اوسنیو حالاتو او

شرایطو سره سم د پروني وړخې د حالاتو او شرایطو په پرتله په افغانستان کي د وروستي بدلون له رامنځ ته کیدو وروسته په نوموړي ولایت کي هم ځانگړي پرمختګونه شوي چي د بیلګي په ډول به یي ددغه ولایت د راډیو تلویزیون د ځانګو بیا فعالیتدل را واخلو.

د آواز د مجلې اداري وغوښتل چي په ولایاتونو کي د محلي راډیو ګانو او تلویزیونونو په هکله او دا چي څرنګه خپروني او پروګرامونه خپروي هم یو لړ معلومات مراټول کړي په همدې هکله زموږ خبريال دپکتیا ولایت د سیمه ایز راډیو تلویزیون له مسوول مدیر محترم عبدالاحمد مرو دو ال څخه دپکتیا ولایت د راډیو تلویزیون دنسراتي کړنلارې او دا چي له کومه وخته یي په خپرونو پیل کړي او څه ډول خپروني خپروي مرکه ترسره کړې چي لوستونه یي تاسو را بولو: محترم عبدالاحمد مرو دو ال پدې برخه کي داسي څرګندوني وکړي:

دپکتیا ولایت همدا اوس دډله ایزه اړتیاو دوسایلو له جملې څخه د راډیو ډیوي دستګاه او تلویزیون دستګاه په درلودلو سره بیره د انراډي او خپلواکي د نشرې او پکتیا غږ اونیزې په لرلو سره دوې ولایت داوسیدونکو دذهنونو د روښانونو او مطبوعاتې چارو په ترسره کولو کي د خلکو په چوپړ کي ده.

د ګردیز راډیو په ۱۳۵۸ هـ لمریز کال ډیوي او ه کیلو واټه دستګاه له لارې په نشراتو پیل کړي، چي په لومړي سر کي یي دمانډام لخوا نیم ساعته خپرونه او وروسته د راډیو نشرات د سهام غرمي او مانډام لخوا یو یو ساعت چه ټول درمي ساعته کیدې خپل نشراتي فعالیت ته دوام ورکړ.

د ۱۳۷۱ کال په زمريه بـوگـوونکو پښو کي
د مراديو دنشراتو سامان آلات زريامن شول چي محلي نشرات
مونه دمرلودل ترڅو چي په ۱۳۷۵ کال کي دمراديو د
پخوانيو زمريه سواندو انجيرانو په وسيله له څلور نيم کان
څنډ وروسته يې بيا په خپرونو پيل وکړ.

محترم مرو دو ال د تلویزون دنشراتو او تخنیکي ستونزو
په هکله وویل: دکر دینر سیمه ایزر تلویزون له دولس
کان څنډ څخه وروسته بیا هم دمراديو او تلویزون دنزريه
سواندو چارواکو او انجيرانو په نه سترې کيدونکو
هاند او هڅو سره دغه زريامنه شوې اسکلیت شکله
دستگاه په نا خیر و امکاناتو یعنی ددوه سو پنځوس زمريه
افغانیو په لیکنت بیا فعالیت ته چمتو کړه چي همدا اوس
د مراديو نشرات دسهار له خوا دوه ساعته او دمانبام لخوا یو
ساعت او تلویزون یې چه دافغانستان دملي تلویزون نشرات
هم پکې برودکاست کيزي د مانر دیکر له
پنځو بجو څخه پیل او دشپي تر یوولسو بجو پوري دشپزو
ساعتونو لپاره خپرونې لري.

پدغه تلویزون کي دمر کنز له خپرونو او دپکتیا
ولایت د سیمه ایزو پښو جریانونو او پرمختیا وو سر سیره
دغو خپرونو ته هم ځای و مرکړل شوي. دمرنا په لومړني
خپرونه، دځوانانو نړی، هنر او ادب، بنځه او ټولنه،
دسپورت نړی، امر دوه له هیواد څخه په دفاع، پولیس د ټولني
خدمتکار، دبشر حقوق، ښوونه او مروزنه، دکوچنیانو
دنیا، کرنه او مالداري، دډیرې مجلس، قضا او ټولنه،
دمرنکار ناک موسیقي، خلک څه وايي، ښاري مروت او
داسي نور، پروگرامونه نشر کيزي.

محترم مرو دو ال زریاتوي: دپکتیا ولایت محلي مراديو
تلویزون کار کونکي پدي هڅه او هاند کي دي او

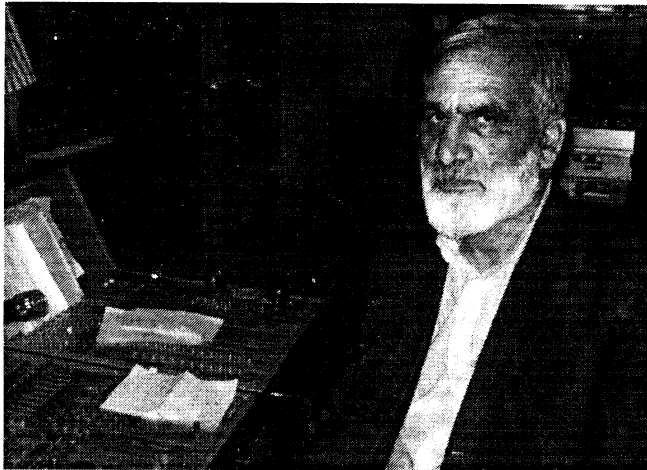
زریار باسي چي هغه خپروني او پروگرامونه دخپروندو
لپاره چمتو کړي چي خلکو ته په زمريه پوري وي. همدا
مرنگه په پای کي محترم عبدالاحمد مرو دو ال دهغو
تخنیکي ستونزو په امره چي دپکتیا ولایت سیمه ایزر
مراديو او تلویزون ورسره لاس او کړوان ده وايي: دمراديو
دستگاه، زریاته استهلاك شوي خو مونږ ئې اوس هم له بي
ساه کابوت څخه کار اخلو: اوس مهال په دغه ولایت
کي د FM په څپو خپرونې لرو چي ډبره نيزه سیمه د
نشراتو تر پوښښ لاندې نیسي همدا شان په تلویزون کي
هم دغه مرا نر ستونزې لرو.

هغه وای پدي برخه کي هم دخلکو غوښتي ډیري
زریاتي دي ترڅو ددغه ولایت تلویزون په نوې بڼه سمبال شي
دتلویزون نشراتي تجهیزات مو هم پخواني او پدي برخه
کي هم ډیر کمبودات لرو، د سټډیو لپاره کامري
او ځینو نومرو هغو تخنیکي وسایلو ته امرتیا لرو چي
دتلویزون په سټډیوکانو کي ورسره کار اخیستل
کيزي، نوموړي زریاتوي هیله من یو چي پدي ورسره کي
دثمنو شویو وعده له مخي زرمونږ دغه ستونزې له منځه
ولاړې شي.

آواز

استاد سرور حاجی افغانزینتای باید با چنانا لورگی جدید باشد

سال ۱۳۲۰ نشرات رسمی رادیو کابل از طرف سردار (محمد نعیم) وزیر معارف آنوقت نشرات به طور زنده و مستقیم نشر میشد. بعد از گذشت یک مدت کم جهت ثبت دستگاه بنام (واپر ریکارد) نیز نصب و فعال گردید. که

به تعقیب آن گرافون وارد گردید هم چنان ریکارد آن در سندیو پل باغ عمومی ثبت و جهت نشر آماده میگردید ریکارد های مذکور دارای دو صفحه و در هر صفحه مدت ۳ دقیقه به سرعت ۷۵ درجه بود که آهسته آهسته سندیو انکشاف نموده و با افتتاح سندیو های مدرن ثبت، کاپی و نشر در انصاری وات کابل در سال ۱۳۴۳ وانتقال ادارات رادیو از پل باغ عمومی به عمارت جدید نشرات رادیو به شیوه عصری و سراسری صورت میگرفت تا قبل سال ۱۳۴۳ به نام رادیو کابل مسما بود در این سال به رادیو افغانستان تغییر نام داد و به همین ترتیب تحولات فوق العاده تخنیکی در ساحه نشرات رادیو افغانستان به میان آمده و رادیو افغانستان به حیث بهترین وسیله اطلاعات جمعی کشور پدید آمد.

این عمارت در آن زمان شامل هفت سندیو ثبت، دو سندیو ی نشر و یک تالا

به دنبال نشر گزارشات از کار کردهای ادارات مختلف تولیدی رادیو تلویزیون ملی افغانستان اینبار راهی سندیو های رادیو افغانستان شده گفت و شنود را انجام دادیم با محترم ذبیح الله حفیظی رئیس تخنیکی رادیو که موصوف در مورد اینکه چه زمانی تهداب سندیوها در کابل گذاشته شد؟ کار منتاژ و وسایل تخنیکی چه وقت آغاز گردید؟ آیا کمک تخنیکی با سندیوهای رادیو افغانستان صورت گرفته یا خیر؟ چنین ابراز نظر نمودند:

کاز ساختمان و اعمار اولین استدیو رادیو در پل باغ عمومی در جوار تعمیر سابقه وزارت مخابرات در سال ۱۳۱۷ آغاز گردید و همزمان به آن ۶۰ تن از شاگردان مکاتب در رشته تخنیک رادیو تحت تربیه گرفته شدند و در سال ۱۳۱۸ سامان و لوازم دستگاه فرستنده و وسایل سندیو از کشور آلمان به کابل وارد و بعد از اكمال کار منتاژ نشرات رادیو کابل از ماه سنبله سال ۱۳۱۹ طور امتحانی آغاز و در حمل

صبح شنبه نشرات رادیو افغانستان

۵/۲۸ آرم رادیو و معرفی نشرات
 ۵/۳۰ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید
 ۵/۴۰ سیرت النبی (ص)
 ۵/۵۳ سهارنی نذرانه - نیایش
 ۶/۰۰ پیام صبحگاهان
 ۶/۳۰ صبح به خیر افغانستان
 ۷/۳۰ کورنی ژوند
 ۸/۰۰ اخبار پشتو
 ۸/۰۵ به سوی باز سازی
 ۸/۳۰ بیاید دهکده خود را آباد کنیم
 ۸/۴۰ میهنویم چه میهنویم
 ۹/۰۰ ختم نشرات اول رادیو افغانستان

عصر شنبه

۴/۰۰ آرم رادیو و معرفی نشرات
 ۴/۰۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید
 ۴/۱۰ اعلانات تجاری
 ۴/۳۰ دانش بزرگیست
 ۵/۰۰ اخبار دری
 ۵/۰۵ زراعت و مالداري
 ۵/۳۰ یادنامه مردان خدا
 ۵/۴۵ برنامه حقوق بشر
 ۶/۰۰ ماشام په خیر افغانستان
 ۷/۰۰ اخبار پشتو و تبصره
 ۷/۳۰ از آرشیف نشراتی
 ۸/۰۰ اخبار دری و تبصره
 ۸/۳۰ ما و جهان ما
 ۹/۰۰ صلح و زندگی
 ۹/۳۰ داستان های دنباله دار
 ۱۰/۰۰ اخبار پشتو
 ۱۰/۰۵ موسیقی کلاسیک
 ۱۰/۵۵ دعائیه
 ۱۱/۰۰ ختم نشرات رادیو افغانستان

مع یکشنبه

نشرات رادیو افغانستان

۵/۲۸ آرم رادیو و معرفی رادیو
۵/۳۲ تلاوت و ترجمه کلام الله

مجید

۵/۴۰ سیرت النبی (ص)
۵/۵۳ سهارنی نذرانه - نیایش

مناوب

۶/۰۰ پیام صبحگاهان

۶/۳۰ صبح بخیر افغانستان

۷/۳۰ کورنی ژوند

۸/۰۰ اخبار پستو

۸/۰۵ کار و زندگی

۸/۳۰ بیائید دهکده خود را

آباد کنیم

۸/۴۰ میشنوم چه میشنوم

۹/۰۰ ختم نشرات اول رادیو

عصر یکشنبه

۴/۰۰ آرم رادیو و معرفی

نشرات

۴/۰۲ تلاوت و ترجمه کلام الله

مجید

۴/۱۰ اعلانات تجاری

۴/۳۰ دانش بزرگیست

۵/۰۰ اخبار دری

۵/۰۵ دنیای جوانان

۵/۳۰ دانستنیهای از فق

۵/۴۵ ما و کشور ما - مشاهیر

جهان

۶/۰۰ ماشام په خیر افغانستان

۷/۰۰ اخبار پستو و تبصره

۷/۳۰ يك هنرمند و چند آهنگ

۸/۰۰ اخبار دری و تبصره

۸/۳۰ افغانستان در راستای

بازسازی

۹/۰۰ موسیقی

۹/۳۰ داستانهای دنباله دار

۱۰/۰۰ اخبار پستو

۱۰/۰۵ بزم غزل

۱۰/۵۵ دعائیه

۱۱/۰۰ ختم نشرات رادیو

استفاده نمائیم. قابل یاد آور است که همه روزه در حدود ۲۰ ساعت برنامه های مختلف ثبت و کاپی می گردد. به تعداد ۲۰ تن از انجینران در سندیو های دیجیتال و انالوگ مصروف کار می باشند.

آقای سمرمت در مورد اینکه آیا انجینران دسترسی کامل در حصه کاربرد و استفاده از وسایل کمپیوتری دارند؟ گفت: طی یک کورس ترننگ دو هفته ئی که از طرف رادیو B.B.C و رادیو بین المللی فرانسه در مقر رادیو تلویزیون دایر گردیده بود به تعداد ۱۴ تن از همکاران تخنیکي ما طریق استفاده از وسایل کمپیوتری را فرا گرفتند و همچنان از رهنمون های عبدالصیر (اسدی) استاد کمپیوتر نیز استفاده نمودند که حالا همه همکاران ما آشنایی و تسلط کامل در ثبت سیستم کمپیوتری دارند.

موصوف در اخیر افزود: افزایش روز افزون پروگرامهای رادیو از یک س— و کمبود پرزه جات فالتو از جانب دیگر باعث آن میشود تا در ثبت و نشر پروگرامها بعضاً سکتگی رخ دهد. به همین ملحوظ اکثریت پروگرامهای رادیو ایجاب می کند که قبلا ثبت وادیت شود، تا هنگام نشر از نگاه کیفیت و کوالنتی تضمین شده باشد، بنا سندیوهای رادیو افغانستان اشد ضرورت به بازسازی دارد.

بزرگ به گنجایش پنجمصد نفر در دو طبقه اعمار گردیده است که تا امروز از این سندیو جهت ثبت و نشر برنامه ها استفاده صورت میگیرد. باید خاطر نشان ساخت که تمام وسایل تخنیکي سندیو ها ساخت کمپنی تیلفون کن کشور آلمان میباشد. آقای حفیظی در مورد بازسازی و تبدیل سندیو از سیستم انالوگ به دیجیتال و سیستم کمپیوتر چنین گفت:

دو سندیو رادیو با استفاده از کمک های تخنیکي رادیو بین المللی کشور فرانسه در سال ۱۳۸۳ کاملاً نوسازی گردید. البته قبل بر این دو سندیو مشابه رادیوئی با استفاده از کمک های مالی و تخنیکي B.B.C در سال ۱۳۸۱ بازسازی شده بود، و یک سندیو رادیو به کمک دویچی ویله آلمان به سندیو دبنگ برنامه های تلویزیونی عوض گردید است. همچنان دو سندیو پل باغ عمومی نیز فعال میباشد که فعلا یکی آن در اختیار اداره صبح بخیر افغانستان و سندیو دومی اختصاص داده شده به ثبت آهنگ های جدید هنرمندان کشور. همچنان محترم نصیر سرمست مدیر ثبت و کاپی سندیو هادر مورد وضع فعلی سندیو های رادیو افغانستان در پاسخ پرسش چنین ابراز داشت:

از ایجاد سندیو ها تقریباً بیش از ۴۲ سال می گذرد. سامان و وسایل تخنیکي سندیو ها قسماً فرسوده و استهلاک گردیده و اما با وجود سعی تلاش انجینران در ترمیم سندیو ها، هر روز دشواری های تازه در پیشروی کارکنان تخنیکي رادیو پدید می آید که به نسبت تراکم برنامه ها، ما ناگزیر از همین وسایل محدود و استهلاک شده بیشتر از قدرت آن

آوازی

دور دوم - شماره اول / ممل، ثور و جوزا ۱۳۸۴ / شماره مسلسل (۶)

صبح دوشنبه

نشریات اودیو و رادیو افغانستان

۵/۲۸	آرم رادیو و معرفی نشریات
۵/۳۰	تلاوت و ترجمه کلام الله مجید
۵/۴۰	سیرت النبی (ص)
۵/۵۲	سهارنی نذرانه - نیایش
۶/۰۰	مناووب درسهای از تجوید شریف
۶/۲۰	صحبت یاران
۶/۳۰	صبح به خیر افغانستان
۷/۳۰	کورنی ژوند
۱۸/۰۰	اخبار پستو
۸/۰۵	از مردم میښویم
۸/۳۰	بیاید دهکده خود را آباد کنیم
۸/۲۰	میښویم چه میښویم
۹/۰۰	ختم نشریات اول رادیو افغانستان
عصر دوشنبه	
۴/۰۰	آرم رادیو و معرفی نشریات
۴/۰۲	تلاوت و ترجمه کلام الله مجید
۴/۱۰	اعلانات تجاری
۴/۳۰	دانش بزرگیست
۵/۰۰	اخبار دری
۵/۰۵	دنیای اطفال
۵/۳۰	اردوی ملی
۶/۰۰	ماشام په خیر افغانستان
۷/۰۰	اخبار دری و تبصره
۷/۳۰	در گذر گاه اندیشه
۸/۰۰	اخبار دری و تبصره
۸/۳۰	موسیقی انتخابی
۹/۰۰	پرینان
۹/۳۰	داستانهای دنبالدار
۱۰/۰۰	اخبار پستو
۱۰/۰۵	سیمای هنرمند
۱۰/۵۵	دغانیه
۱۱/۰۰	ختم نشریات رادیو افغانستان

از سایت انترنت

در بیست و ششمین سالگرد مرگ احمد ظاهر، خواننده افغان، کنسرتی با عنوان "بازگشت احمد ظاهر" به یادبود این خواننده در دوشنبه، پایتخت تاجیکستان برگزار شد. دست اندرکاران این برنامه مرکز تحقیقات روزنامه نگاری تاجیکستان و شماری از هنرمندان تاجیک بودند. هر چند از

ای از احمد ظاهر را در سال ۱۹۷۴ شنیدم و از آن وقت مخلص وی هستم."

آقای نشانف می گوید شناخت احمد ظاهر در تاجیکستان از اوایل سالهای ۱۹۷۰ آغاز شده است. به عقیده آقای نشانف میزان محبوبیت این هنرمند فقید افغان سال تا سال در این کشور افزایش می یابد.

هارون راعون، شاعر افغان مقیم تاجیکستان می گوید: "ما اصلاً نباید بگوینم که ما فرهنگ و هنر مشترک داریم. مشترک واژه ای غیر ضروری است. ما یک فرهنگ و یک زبان و یگانگی داریم و احمد ظاهر یکی از نمادهایی است که وحدت فرهنگی و هنری ما را به نمایش گذاشته است. آیا آن مرزهایی که در اطراف ما هست، مرزهای فرهنگی است؟ نه، این مرزها سیاسی است و فرهنگ ما مرزپذیر نیست."

فرقت سعید، آوازخوان تاجیک می گوید هنر احمد ظاهر در سبک آوازخوانی بیشتر هنرمندان تاجیک محسوس است:

مرگ احمد ظاهر ۲۶ سال سپری می شود، ولی از محبوبیت این هنرمند پر آوازه افغان در تاجیکستان کاسته نشده است.

با آنکه تالار سیرک شهر دوشنبه برای برگزاری کنسرت چندان مناسب نیست، ولی دست اندرکاران این برنامه به شیوه خاصی آنرا تزئین کرده بودند.

در دقایق نخست این مراسم یک هنرمند که نقش احمد ظاهر را اجرا می کرد، با لباس سفید در نزد تماشاچیان که در دست شمعهای روشن داشتند، حاضر شد. سپس ترانه "زندگی" احمد ظاهر صدا داد و هنرمندان تاجیک در نزد عکس احمد ظاهر گل گذاشتند و سپس آوازخوانان تاجیک روی صحنه می آمدند و ترانه های تاجیکی و افغانی را اجرا می کردند.

ذاکر نشانف، آهنگساز تاجیک در باره محبوبیت احمد ظاهر در تاجیکستان می گوید: "احمد ظاهر در تاجیکستان هزاران مخلص و هوادار دارد. من نخستین بار ترانه

۵/۲۸ آرم رادیو و معرفی

نشرات

۵/۳۰ تلاوت و ترجمه کلام الله

مجید

۵/۴۰ سیرت النبی (ص)

۵/۵۳ — هارنی نذرانه -

نیایش متناوب

۶/۰۰ پیام صبحگاهان

۶/۳۰ صبح بخیر افغانستان

۷/۳۰ کورنی ژوند

۸/۰۰ اخبار پشتو

۸/۰۵ زنگ مکتب

۸/۳۰ بیاید دهکده خود را

آباد کنیم

۸/۴۰ میشنوم چه میشنوم

۹/۰۰ ختم نشریات اول رادیو

افغانستان

عصر سه شنبه

۴/۰۰ آرم رادیو و معرفی

نشرات

۴/۰۲ تلاوت و ترجمه کلام الله

مجید

۴/۱۰ اعلانات تجاری

۴/۳۰ دانش بزرگیست

۵/۰۰ اخبار دری

۵/۰۵ صحت برای همه

۵/۲۰ پاسداران صلح

۶/۰۰ ماشام په خیر افغانستان

۷/۰۰ اخبار پشتو

۷/۳۰ آهنگهای انتخابی

۸/۰۰ اخبار دری و تبصره

۸/۳۰ ما و شنونده گان

۹/۰۰ میرانهای گرانها

۹/۳۰ بزم غزل

۱۰/۰۰ اخبار پشتو

۱۰/۰۵ زمزمه های شب

هنکان

۱۰/۵۵ دعائیه

۱۱/۰۰ ختم نشریات

هرات در فهرست میراث فرهنگی جهان

سازمان علمی، آموزشی و فرهنگی ملل

متحد (یونسکو) اعلام کرده است که به

زودی آثار تاریخی شهر هرات در غرب

افغانستان در فهرست میراث فرهنگی جهان

ثبت می شود. ملاما ملیزیا، مسئول دفتر

یونسکو در افغانستان در یک کارگاه

بررسی آثار باستانی هرات گفت: (یونسکو

تلاش دارد تا در ساحه امنیت نسبی موجود

در افغانستان، بازسازی آثار باستانی این

کشور را که در سالهای جنگ صدمه

دیده).

یونسکو در حال حاضر، مناطقی از شهر

باستانی بامیان، محل تندیسهای ویران شده

بودا بدست طالبان و منار جام در ولایت

غور افغانستان را در فهرست میراث

فرهنگی جهان به ثبت رسانیده است.

این کارگاه از سوی وزارت اطلاعات و

فرهنگ افغانستان به همکاری یونسکو براه

اندازی شده است. ولی شاه بهره رئیس

اطلاعات و فرهنگ هرات گفت: (در

نخستین گام منارهای مصلی (مسجد جامع

بزرگ و قلعه اختیارالدین) که به قرن نهم

قمری تعلق دارد توسط یونسکو ثبت می

شود).

این در حالی است که یکی از شش منار

مصلی هرات در حال فروپاشی است و

بخش های از آثار تاریخی موجود در این

ولایت در سالهای جنگ آسیب زیادی

دیده است.

"من چون هنرمند در مکتب استاد حمد

ظاهر آوازخونی کردم و راه خود را یافتم.

سر اصلی در آن است که ترانه های بهتری

که در فضای تاجیکستان صدا می داد، ترانه

هایی بود از احمد ظاهر."

در همین حال، یک خانم از جمله دهها

تماشاچیان این کنسرت می گوید هنگام

شنیدن خبر مرگ احمد ظاهر همراه با هم

صنف هایش در سال ۱۹۷۹ گریه کرده

است: "ما آن زمان در صنف ۹ مکتب

تحصیل می کردیم و از شنیدن خبر مرگ

احمد ظاهر به گریان شدید. امروز شنیدم

که کنسرت یادبود وی است، با سه فرزند

خود آمدم که به این هنرمند ممتاز ارج

گذارم."

خورشید عطا الله، یکی از گردانندگان

این برنامه یادبود، می گوید که مرکز آنها

در صدد است یادبود همه هنرمندان فقید

فارسی زبان را در شهر دوشنبه دایر کند و

می گوید:

در تاجیکستان به هنر آوازخوانان ایران

و افغانستان ارج می گذارند و از آنها همیشه

به عنوان هنرمندان خودی نام می برند.

چرا نخستین کنسرت یادبود را از احمد

ظاهر آغاز کردیم؟ زیرا هر چند از مرگ

احمد ظاهر ۲۶ سال می گذرد و امسال وی

۵۹ ساله می شود، ولی هنوز محبوبیت این

هنرمند در میان مردم کاسته نشده است و

اگر گوئیم که تا حال ترانه های وی را هم

آوازخوانان تاجیک و افغان اجرا می کنند و

با این ترانه ها شهرت یار می شوند، اشتباه

نمی کنیم.

راپورتاژ رادیویی چیست؟

■ شمس الدین راد

البته این نکته واضح و روشن است که رادیو افغانستان بیست یک نهاد دولتی همیشه مطابق پالیسی و مشی حکومت بسر اقتدار به نشرات خود ادامه داده و میدهد.

رادیو از نگاه مسلک ژورنالیزم دارای ژانر های خاص تلیلی و ژورنالیستی میباشد که درین جا ما یکی از ژانر های مهم آنرا به شناخت میگیریم:

- راپورتاژ یا گزارش رادیویی:

راپورتاژ یا گزارش حقیقت مستند زندگی است و یکی از مهمترین هنرهای ژورنالیستی میباشد.

راپورتاژ رادیویی از نظر موضوع روز و از نظر نشر مستقیم وقایع و حوادث و هم از نظر فرصتی که راپورتاژ برای گزارش دهنده در ابراز گزارش وی با یک تصویر درست ارائه میدارد از راپورتاژ و گزارش مطبوعاتی متمایز میباشد. زیرا راپورتاژ رادیویی از طریق شنودن در عمل نه تنها حادثه یا واقعه را شرح میکند بلکه این را هم نشان میدهد که بطور یک حادثه یا واقعه انکشاف میکند و چه مفهومی در قبال آن نهفته است.

راپورتاژ رادیویی عبارت از انعکاس دینامیک، مستند و قابل اعتبار، هنری یک غایه و مقصد و یا یک واقعیت مختصر بزمان و مکانی است که با اساس تکنالوجی مدرن رادیو بدست می آید و در گفتار و بیان زنده راپورتاژیکه

رادیو در خانواده مفاهمه جمعی و سبیله ایست فیلی ها مؤثر و حاصل زحمات مغزهای متفکر علما و دانشمندان مقتلف جهان و مصول انکشاف و پشیرفت ساینس و تکنالوجی.

رادیو نسبت سرعت انتقال پیام و قایم کردن ارتباط (فهام و تفهیم بین اقشار مقتلف مردم و بویژه طبقه متوسط مردم حائر اهمیت ارزنده بوده و میباشد و از برنامه های ارزان آن همه استفاده کرده میتواند و رادیو نسبت به تلویزیون از نگاه جسامت در هر جا و حتی در جیب انسان قابل حمل میباشد و از همین سبب آنرا همدم زندگی می نامند.

در کشور ما هم رادیو که برای بار اول در سال ۱۳۰۴ بصورت (امتنانی در زمان شاه امان الله خان وارد شد و تا سال ۱۳۰۷ به نشرات خود ادامه میداد تا اینکه در اثر اغتشاش داخلی نشرات آن قطع و بعد از یک وقفه ۱۶ ساله نشرات اساسی آن در عمل سال ۱۳۲۰ توسط مرحوم سردار (محمد نعیم خان) وزیر معارف و معاونت صدارت وقت که تا حال ۱۳۶۴ سال از عمر نشراتی آن میگذرد و از مؤثریت و محبوبیت خاصی در بین مردم ابرقوردار بوده و طی این مدت طولانی خدمات شایسته فرهنگی را در راستای تنویر، آگاه ساختن، اطلاع دادن، تعلیم و تربیت کردن و سرگرم ساختن انجام داده است.

صبح چهارشنبه نشرات رادیو افغانستان

۵/۲۸ آرم رادیو و معرفی نشرات
۵/۳۰ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید
۵/۴۰ سیرت النبی (ص)
۵/۵۳ سهارنی ندرانه - نیایش متناوب
۶/۰۰ پیام صبحگاهان
۶/۳۰ صبح به خیر افغانستان
۷/۳۰ کورنی ژوند
۸/۰۰ اخبار پشتو
۸/۰۵ به سوی باز سازی
۸/۳۰ بیاید دهکده خود را آباد کنیم
۸/۴۰ میشنویم چه میشنویم
۹/۰۰ ختم نشرات اول رادیو افغانستان

عصر چهارشنبه

۴/۰۰ آرم رادیو و معرفی نشرات
۴/۰۲ تلاوت و ترجمه کلام الله مجید
۴/۱۰ اعلانات تجاری
۴/۳۰ دانش بزرگیست
۵/۰۰ اخبار دری
۵/۰۵ تعلیمات رادیوی
۵/۳۰ بولیس خدمتگار جامعه
۶/۰۰ ماشام په خیر افغانستان
۷/۰۰ اخبار پشتو و تبصره
۷/۳۰ در گذر گاه اندیشه
۸/۰۰ اخبار دری و تبصره
۸/۳۰ جامعه و قانون
۹/۰۰ جام جم
۹/۳۰ آهنگهای فراموش شده
۱۰/۰۰ اخبار پشتو
۱۰/۰۵ از منبع وحی
۱۰/۱۵ موسیقی فلکوریک
۱۰/۵۵ دعائیه
۱۱/۰۰ ختم نشرات رادیو افغانستان

صبح پنجشنبه

نشرات (رادیو افغانستان)

۵/۲۸ آرم رادیو و معرفی رادیو

۵/۳۰ تلاوت و ترجمه کلام الله

مجید

۵/۴۰ سیرت النبی (ص)

۵/۵۳ سهارنی نذرانه - نیایش

متناب

۶/۰۰ درسهای از تجوید

۶/۲۰ دانستنی های از فقه

۶/۳۰ صبح به خیر افغانسان

۷/۳۰ کورنی ژوند

۸/۰۰ اخبار پشتو

۸/۰۵ موسیقی

۸/۳۰ بیاید دهکده خود را آباد

کنیم

۸/۴۰ میهنویم چه میهنویم

۹/۰۰ ختم نشرات اول رادیو

عصر پنجشنبه

۴/۰۰ آرم رادیو و معرفی

نشرات

۴/۰۲ تلاوت و ترجمه کلام الله

مجید

۴/۱۰ اعلانات تجاری

۴/۳۰ دانش بزرگیست

۵/۰۰ اخبار دری

۵/۰۵ برنامه ورزش

۵/۲۰ بسوی باز سازی

۵/۴۰ زن و جامعه

۶/۰۰ ماشام په خیر افغانستان

۷/۰۰ اخبار پشتو و تبصره

۷/۳۰ زیر آسمان کیود

۸/۰۰ اخبار دری و تبصره

۸/۳۰ از آرشیف نشراتی

۹/۰۰ مواد مخدر

۹/۱۵ رادیو درام

۱۰/۰۰ اخبار پشتو

۱۰/۰۵ زمزمه های شب هنگام

۱۰/۵۵ دعائیه

۱۱/۰۰ ختم نشرات رادیو

افغانستان

کرد که این امر خود ایجاب دقت و توجه و مهارت مسلکی را پورتر رادیو را مینماید وی باید طوری کلمات و جملات ادبی و گوشنواز را انتخاب کند تا احساسات شنوندگان رادیو را قویاً برانگیزد و تقیلات ایشانرا راجع به واقعه تحریک نماید زیرا در نشریه ها اگر خواننده مطلبی را نفهمد آنرا دوباره تکرار میکند و می خواند اما این امکان در رادیو و تلویزیون برای او موجود نیست زیرا عمر و بقای یک برنامه رادیویی و تلویزیونی در همان لحظات نشر آن است که در وقت معین نشر میگردد.

نکته دیگر اینکه راپورتر رادیو آنرا جداً در نظر داشته باشد هنر ساده نویسی و نقل قول ها است مثلاً در نشریه ها گزارشگر نشریه ها آنرا میتوانند در بین ناظک ها بگیرند در حالیکه در رادیو و تلویزیون چنین امکانی وجود ندارد بناً در رادیو و تلویزیون نقل قول ها نباید مستقیماً نوشته شود بلکه اسم گوینده و یا آواز آنرا بشنوند مثلاً بگوئید که احمد یا محمود چنین و چنان گفت.

چون در رادیو راپورتر ثبت و ضبط میکند باید در ادأ و تلفظ جملات و کلمات از نگاه وصل و فصل و فشار، سوالیه، جوابیه و غیره دقت لازم را نطق و گوینده جداً مطابق به اصول دستور زبان و کلمات ویژه ای رادیویی مراعات نماید. اگر راپورتر به چنین نکات دقت لازم بفرج نهد بدون شک راپور وی توجه شنوندگان رادیو را بشود جلب کرده نمی تواند گزارش وی یک گزارش مؤفقت رادیویی نبوده مسلماً که هیچکس علاقه نمی کیرد که به گزارش و یا راپور یک راپورتر کم سویه گوش بدهد و آنرا بشنوند.

یک واقعه را گزارش میدهد تبارز میکند و این مستلزم دانش و بینش مسلکی و تجربه و استعداد گزارشگر و یا راپورتر است تا شنوندگان رادیو را به اطراف و جوانب مصیطی که در آن واقعه صورت گرفته بکشاند و آنرا در ذهن شنونده ترسیم و تشریح کند بنابراین راپور تاژ یکی از مهمترین بخش کار وسایل اطلاعات عامه بوده و در آن مهمترین و قوی ترین حقایق و واقعیت را باید انتخاب و آنرا بصورت هنری باید ترسیم کرد.

راپور تاژ که ثمره حضور شخص راپورتر در جریان واقعه غرض بوجود آوردن یک نوع آگاهی و تأثیر اجتماعی در شنوندگان میباشد باید در بر گیرنده عکس العمل ها حادثات و اتفاقات دیگر که به موضوع ارتباط داشته باشد شرح مصیط واقعه، سردی و گرمی هوا، تعداد حاضرین در واقعه یا مجلس، مسایل غیر عادی و غیره نیز باشد.

بهمین اساس است که راپورتر رادیو (چشم و گوش های) شنوندگان خوانده میشوند مسئله مهم دیگر که در راپور تاژ رادیویی جداً مدنظر گرفته شود این است که راپور تاژ باید بزبان خوب، ادبی و فصیح ارائه گردیده و بشکل هنری باید آغاز واقعه، شرح واقعه، نقطه اوج و پایان واقعه را دارا باشد چه زبان گزارش در نشریه ها برای چشم در رادیو برای گوش و در تلویزیون برای چشم و گوش، نوشته، تهیه و تولید میشود راپور تاژ یا گزارش رادیویی نظر به همه مشکلات میباید چه در رادیو مسأله (وقت) مطرح است یعنی رادیو تحت فشار وقت فعالیت مینماید و یک راپور باید در ظرف دو یا سه دقیقه تهیه و تولید

صبح جمعہ	
نشرات راديو افغانستان	
۶/۵۸	آرم راديو و معرفي نشرات
۷/۰۰	تلاوت و ترجمه كلام الله مجيد
۷/۱۰	سیرت النبي (ص)
۷/۲۳	سهارفي نذرانه
۷/۳۰	صبح به خير افغانستان
۸/۳۰	افغانستان در جهان
۹/۰۰	اخبار پشتو
۹/۰۵	دنيای کتاب مشعلدارن سخن
۹/۳۵	راديوئی مجله
۱۰/۱۰	اینه ادینه - دجمعی دالی
۱۱/۱۵	سره میاشت
۱۱/۳۰	از هر چمن سمنی
۱۲/۰۰	اخبار دری
۱۲/۰۵	بسوی نور
۱۲/۳۰	اذان و ختم نشرات
عصر جمعہ	
۴/۰۰	آرم راديو و معرفي نشرات
۴/۰۲	تلاوت و ترجمه كلام الله مجيد
۴/۳۰	دانش بزرگیست
۵/۰۵	موسیقی فرمایشی
۶/۰۰	ماشام په خير افغانستان
۷/۳۰	صدای معارف
۸/۳۰	مجله افغانستان امروز
۹/۳۰	درامتداد شب
۱۰/۰۵	زمزمه های شب
هنگام	
۱۱/۰۰	ختم نشرات دوم
راديوافغانستان	

ایستگاه خنده ایستگاه خنده

دیوانگان و پادشاه

پادشاهی دو نفر دیوانه را به هم انداخت
تا بفنند، وقتی حرف آنها را شنید غضب
نموده شمشیر فواست، یکی از دیوانه ها
بریکری گفت:

دو تا بودیم حالا سه تا شدیم!

قبر دراز

شفصی به قبرستانی رسید، قبر بسیار درازی دید و پرسید:
این قبر از کیست؟

گفتند: از علمدار سلطان.

گفت: مگر با علمش در قبر کردند!

یه داکتر صاحب

یو سړي داکتر ته ورغی چې کله مې
خوړې.
داکتر:
کله دې کله کوي؟
یه داکتر صاحب:
پلام مې کله کوي.

فواب وعینک

شفصی در وقت فواب عینک می گذاشت

از وی علت آن را سوال کردند، در جواب گفت:

پشم من ضعیف شده و بدون عینک نمی توانم فواب ببینم.

قدردانی

گوش کن یا چگونه کامرانی میکنم
اسم و رسمی است مگر مرکب چلانی میکنم
دفتر گسسته ترده ام کاغذ پرانی میکنم
من نمیدانم ولیکن ترجمانی میکنم
گاهی می خندم زمانی نوحه خوانی میکنم
بر زبانش نقش بسته درفشانی میکنم
مرد واری رشوه میگیرم جوانی میکنم
پول دارم نام خود را جاودانی میکنم

ایکه میبرسی چه صورت زندگانی میکنم
کار و بارم اقتدارم قابل تعریف نیست
کار مفهومی ندارد پیشرفت میز دایره
لفظ رسماً یا اصولاً بهر ترتیب که است
چهره امر همیشه مطلع فال من است
یا بلی یار آمد یا قربان صحیح
نیستم از کار مندان بخیل و کهنه پیخ
گر بمیرم لوحه قبرم ز سنگ مرمر است

با تکبر یا تمسخر یو ز خندی میزنم
آمر و امثال او را قدردانی میکنم

ارسالی: ملکه نثار

طنز فدور کشی

عبدالواحد (نظری))

ای میخواست که همو نشان مه هم از بین ببره....
پیش بچه کلانم رفتم گفتم: - خان پدر مه میخوام
خود کشی کنم....

اول خو نفهمید، که خود کشی چیست، وقتی که برش
تشریح کردم؛ که ایتور دگردن خود ریسمان میاندازم وچشمانم
بلوق بلوق میبرایه و سرم یک بغله میشه و زبانم از دهانم نیم
متر بیرون میشه، با خوشی گفتم:

واه واها!... بسیار خوب فکر کردی دیگه مزاحم نخواهد
بود که برم بگویه که چی کنم، چی نکنم....

گفتم: نی دیگه از گپ زدن خلاص میشم!

گفت: او پدر، تو چقدر خوب هستی.

آخرین امیدم دخترک خورد پنج سالیم بود گفتم همی
گگ میشه که به مه ضرورت داشته باشه... وختی که برش
گفتم، یک کمی در فکر رفت، گفتم:

باز کی چاکلیت برم میاره....

دلخوش شد که برو یک کسی است که هنوز به مه
ضرورت دارد ونمی خواهد، که خوده از بین ببرم، که مادرش
از آشپزخانه صدا کرد:

- باز مه برت میارم وار خطا نشو.....

دخترم هم راضی شد، گفتم:

- خو صحیح است....

دیگه کسی نمانده بود. چوکی که سرش استاد بودم
میخواستم از زیر پایم خطا بتم که صدای زنم را شنیدم:

- چی شدی او کر کری هنوز هستی یا رفتی بخیر؟!

با خود گفتم "پیش ازیکه بیایه باید زود پایان شوم... اگر
رسید بخدا چوکی ره هر چی عاجل از زیر پایم پس میکنه".....
وار خطا حلقه داره از گردنم پس کردم و از چوکی پایان شدم.

وقتی که کلشان همی آرزو ره دارند که مه نباشم، دیوانه
خو نیستم که ای آرزوی شان برآورده شوه....

حلقه ریسمان را از چت اتاق خوابم آویخته بودم، خوب
کش کردم که سست نباشه. وقتیکه مطمئن شدم زور مه ور
داشته میتانه، سر چوکی بالا شدم آنرا در گردنم انداختم. دیگه
چی چاره داشتیم؟ باید همی کاره میکردم، دیگه هیچ کس به
مه ضرورت نداشت. ولی با آن هم به خاطر که خوده باز یک
دفعه دیگه مطمئن ساخته باشم، ای تصمیم خوده با دوستان
واهل بیتم هم در میان گذاشتم..... گفتم میشه که کسی به مه
نیاز داشته باشه و دین دار از دنیا برم.....

اول رفتم به شعبه مربوط خدمات اجتماعی که
مصارف ما را تهیه میکرد، گفتم:

- دوستان محترم، من میخوام زندگی خود خاتمه بتم
چی نظر دارید؟

- گفتند: نظر بسیار جالب است. فامیل محترم ته هم با
خود میبرید؟

گفتم: عجالتاً نی! گفتند: خو خیر است همی یک نفر مفت
خور هم که بارش از سر شانه ما کم میشه غنیمت است....

بر آمدم. در راه به یک هم وطنم روبرو شدم.... اگر چی
اساساً لازم نبود که راز خوده برش افشا کنم، به خاطر که
میفهمیدم که خوش میشه. ولی باز هم به فکرم گشت، گفتم،
میشه برم ضرورت داشته باشد، آخر هموطنم است.

- میخوایم خوده از بین ببرم....

لاشتیک های دهانش از هم کش شد، ولی زود قیافه
غمگین به خود گرفت، گفتم:

چرا؟

بدون ازی که منتظر جواب من بماند، ادامه داد:
بهترین کاره میکنی آفرینت، ازی زندگی کده مرگ خوب
است....

آهسته دهانشه به گوشم نزدیک کرد:

همو پاسپورتکت بی ازو دراونجه به دردت نمی خوره همو
گگه برم بتی که فوتو جنج کنم....

آواز

نامه ای وارده

مرکز تربیوی (RTA) بعد از دو دهه فعالیت به لغو تدریجی مواجه شد

مرکز تربیوی (RTA) منجبت یک مرکز تعلیمی مسلکی در سال ۱۳۶۳ به کمک و همکاری تخنیکي کشور دوست آلمان و تائید مصوبه شماره (۱۶۷-۷) ۶۳ - شورای محترم وزیران وقت ایجاد و بمنظور عمل کرد متمر تشکیل هر صنف (۲۰) نفر به فعالیت خویش آغاز نمود، مرکز تربیوی در همان سال شامل کتگوری مکاتب مسلکی کشور تحت قیمومیت ریاست محترم تدریسات مسلکی وزارت تحصیلات عالی مسلکی وقت ثبت و راجستر شد که منبع مالی آن رادیو تلویزیون و تطبیق پروگرامهای تدریس بوسیله ریاست محترم بدریسات مسلکی صورت میگردد روی این منظور که مرکز تربیوی (RTA) سالانه (۲۰) نفر از فارغان صنف (۱۲) مکاتب مسلکی را به صفت مامور محصل در صنف (۱۳) جذب نماید این پروسه صرف سه دوره صورت گرفت و بعداً نظر به مشکلات بست، جذب محصلین صنف (۱۳) ارمامورین داخل (RTA) صورت گرفته که با تکمیل دوره تحصیل دو ساله طی چار سمستر (۱۳ و ۱۴) به سوبه معاون انجینیر فارغ شناخته شده و از امتیازات برخوردار میگردد از زمان ایجاد تا اکنون بیش از (۱۸۰) نفر از این مرکز فارغ تحصیل و عده آن در بست های تخنیکي (RTA) اجرای وظیفه میدارند.

مرکز تربیوی (RTA) با در نظر داشت احصائیه فوق از شروع تا دهه اول رشد قابل ملاحظه را داشته و بعداً از اثر حوادث ناگوار جنگ این پدیده شوم و ویرانگر اندک به رکود مواجه شد و از سوی هم عدم علاقمندی مسئولین مربوط نیز قسماً اثر خود را داشته قابل یادآوری است که این مرکز در سال ۱۳۷۱ از یک دوره فارغان باز مانده و در سال ۱۳۸۳ که ما شاید هفدهمین دوره فراغت بودیم ولی از کمیت فراغت این دوره راضی نیستم زیرا این دوره فراغت ما صرف (۵) تا (۲۰) نفر را تشکیل میداد چون یکتعداد از فارغین سالهای ۸۱-۸۲ نسبت عدم بست بی سرنوشت بوده و به کارهای شخصی اشتغال دارند که ما جلب و جذب شانرا غرض موثریت بیشتر در ادارات (RTA) مصلحت میدانیم روی همین علت در مرکز تربیوی (RTA) طی سال های ۸۱-۸۲ بیشتر از (۵) نفر محصل را جذب نکردند.

مرکز تربیوی (RTA) ه در زمره مکاتب مسلکی ریاست محترم تدریسات مسلکی وزارت محترم معارف ثبت و راجستر میباشد در حالت لغو تدریجی قرار گرفته، چنانچه عدم پذیرش صنف (۱۳) در سال تعلیمی جدید ۱۳۸۴ مصداق این سخن است، لغو تدریجی در حالست که کشور ما بعد از سالهای بحران به حمایت ملل و کشور های جهان سیر انکشاف و تکامل را در پیش دارد. شاید لغو تدریجی روی این علت که عدم دسترس به جذب فارغ التحصیلان دوره های بعدی بوده که دورنمای رشد و انکشاف این مرکز را برهم زد و لغو تدریجی تدابیر خوبی در قبال نداشته باشد. زیرا در شرایط کنونی رسانه های خبری (تلویزیون - رادیو)

شخصی و خصوصی در آستانه رشد و انکشاف در کشور میباشد. از همین جا است که این رسانه های خبری و تصویری بالاخره ضرورت به پرسونل خدماتی مسلکی دارند. پس همین مکتب های مسلکی هستند که درین راستاً مصدر خوبی به ادارات نشراتی تصویری و بالاخره کمپیوتری نقش بسیار مهم و رازنده را دارا بوده و از مهارت های عالی مسلکی و اکادمیک برخوردار میباشند که این مهارت های مسلکی تأثیر مستقیم بر بالا رفتن سطح کیفیت نشرات دارد ولی با داشتن تحصیل کمتر و یا غیر مسلکی نمیتوان در بلند بردن سطح کیفیت نشراتی در رقابت با بازار آزاد باشند و سطح تولید نشرات کیفیت نداشته و بالاخره شنونده و بیننده این نوع نشرات اندک بوده و بتدریج بیننده و شنونده خود را از دست میدهد پس لازم است که سطح کیفیت نشرات حداقل در رقابت سالم با سطح نشرات دیگر تلویزیون های خورد و بزرگ نو آغاز از شیوه عالی برخوردار باشد ولی ما بر این عقیده هستیم که عدم داشتن مهارت های مسلکی موفقیت سطح نشرات را در جایگاه بدترین قرار میدهد، پس اگر لغو تدریجی یک باب مکتب مسلکی ثبت و راجستر شده را که فارغ التحصیل آن صرف نسبت عدم جذب یا با دایر شدن چند کورسهای اختصاصی، نشراتی و تخنیکي چند روزه انکفا نمایم پس بهتر بود که شیوه دیگری جستجو میشد چرا که همین مهارت های عالی مسلکی است که تحول عظیم را در تکنالوژی جدید بخصوص - الکترونیک شامل پدیده رادیو - تلویزیون ستلایت، تیلی کمونیکیشن و کمپیوتر نقش به سزای را در همه ابعاد زندگی بشر بازی میکند علاوه از آن کمیسیون اصلاحات اداری که هم اکنون معیار و شایسته گی یک کارمند دولت را تحصیل عالی و مهارت مسلکی میدانند در سطر اول کار شان قرار داده اند، ادارات دولتی را مورد غور و بررسی قرار داده به فعالیت کاری شان آغاز نمایند، پس روی این مامول بزرگ مشوره چنان است که در طرح و پیش بینی تشکیل به عوض تنقیص بست های محصلین در رشد، تقویه و بلند بردن سوبه تحصیلی و مهارت های مسلکی این مرکز با در نظر داشت هر آنچه در بالا تذکر یافته دقت بیشتر صورت میگرفت.

بجا خواهد بود اگر یادی از کارمندان داخل شبکه رادیو تلویزیون در مرکز و ولایات نمایم هستند عده که هنوز محتاج بلند بردن سطح تحصیل از یکطرف و از سوی دیگر از مهارت های مسلکی بصورت مشخص تخنیک، برق، فرستنده ها، سستدیو تخنیک، دیجیتال تخنیک کمپیوتر و امثال اینها که کارهای از زمره و اختصاص آنها است ضرورت شدید و مبرم دارند که از آن بطور اکادمیک آشنائی داشته باشند و هم چندین بار دیده شده که غرض رفع عارض بسیار جزئی یک دستگاه نشراتی در ولایات کشور کارمندان مسلکی داخل (RTA) به مقصد فوق سفر مینمایند، این در حالی است که دستگاه های نشراتی تلویزیون جدیداً توسط متخصصین جاپانی از سیستم انالوک به سیستم دیجیتال بازسازی و مورد بهره برداری قرار گرفته است پس لازم است بخاطر نگهداشت و استفاده بهتر همچو وسایل تخنیکي هر کارمند تخنیکي و نشراتی از مهارت مسلکی برخوردار باشند زیرا از یک طرف به چنین مشکلی بر نخوریم و از سوی دیگر دست بالا در سطح کیفیت عالی نشراتی میداشته باشیم.

میر احمد (نیازمند) مدیر عمومی مرکز تربیوی

ستار و ستار نوازان

لیلی آرزو

ولایت خان پسرش و چوهدری را تربیه نمود و همچنان برادر استاد ولایت حسین خان، امرت حین خان و برادرزاده اش رئیس خان هم از جمله ستار نوازان مشهور میباشند، گذشته از این بزرگمردان هنر موسیقی و نوازشگران آله ستار، استادان سرود (آله موسیقی) نیز به تربیه افراد همت گماشتند که از

ستار یکی از آلات خوش آواز هنر موسیقی است که شهرت جهانی دارد و در کشور ما نیز علاقه مندان و مشتاقان فراوان داشته است.

در مورد اختراع این آله زیبا نظریات مختلف وجود دارد، برخی از صاحب نظران هنر موسیقی، بدین باور اند که ستار شکل ارتقا یافته آله موسیقی هندی بنام (مدیاوینا) میباشد ولی عده دیگر عقیده دارند که ستار را امیر خسرو بلخی معروف به دهلوی از آله افغانی (تنبسور) و (وینا) هندی اختراع نموده است. در ابتداء ستار فقط سه تار داشت این آله موسیقی را معمولاً به طور همساز در وقت قوالی خوانی مورد استفاده قرار میدادند و اما در زمانه های بعد از امیر خسرو، تغییرات در این آله موسیقی بویژه توسط یکی از اخلاف امیر خسرو میا تانسن بوجود آمد.

از هنرمندان معروف موسیقی فیروز خان و پسرش مسیت خان این آله موسیقی را باز هم تغیر داد و به شکل امروزی در آورد.

مسیت خان همانطوریکه در هنر موسیقی (گت) های مسیت خانی را کمپوز کرد اولین کس بود که نواختن ستار را با طبله رواج داد. متعاقباً اخلاف میا تانسن، امرت سن و نهال سن با تلاش بیشتر افق وسیع را برای ستار گشودند.

در اواخر قرن هژده و ابتداء قرن نزده میلادی غلام رضا خان سبک رضا خانی را که بنام (لکنهو گرانا) هم یاد میگردد که اصلاً بر خلاف مسیت خانی است که به سرعت و تند نواخته میشود، ایجاد کرد.

قابل یاد آور است که در نواختن ستار دو سبک یا مکتب (گرانای امیر خسرو) و (گرانا سینا) شهرت دارد. در گرانای امیر خسرو، (فیروز خان) و نواسه اش (بهادر خان) ستار نوازان مشهور بودند البته مهارت بهادر خان بعد از معیوب شدن به شاگردش بی بی جان دهلوی منتقل گردید و اما بعد از بی بی جان متأسفانه در گرانای امیر خسرو شخص سرشناس باقی نماند و آهسته آهسته شمع این گرانا به خاموشی گرائید.

میگویند یکی از خویشاوندان امرت سن، امیر خان ستاریا بود که دو شاگرد ممتاز بنام های برکت الله خان و امداد خان تربیه نمود که این دو شاگرد پر کار بعد ها در مکتب خصوصی بنام های خود شان بوجود آوردند.

در یک تحقیق دیگر عنایت خان فرزند امداد خان که در زمان خود ستار نواز ماهری بود شاگردان ممتاز را مانند

مشهور ترین شاگردان استاد (علاوالدین خان) که در دنیای هنر شهرت جهانی دارند میتوان از (پندیت روی شنکر) ستار نواز معروف و (نکل سرجی) یاد آور شویم. یکی دیگر از چهره های درخشان ستار نواز (سखाوت خان) بود که الیاس خان پسر خود را تربیه کرد و همچنان عرفان خان پسر عمر خان نیز از تربیت یافته گان سخاوت است.

قسمیکه گفته آمدیم نواختن ستار در کشور عزیز ما نیز بعد از کوشش و زحمات (سراج الدین خان) و (معراج الدین) رواج بیشتر پیدا کرد میتوانیم از محمد احسان عرفان شاگرد ممتاز عرفان خان، عبدالمجید پسند، مرحوم داود میرزا غزنوی و شاه محمد محشر نام برد.

آواز

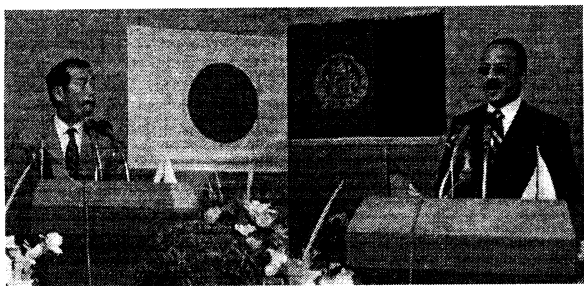
دور دوم - شماره اول / ممل، ثور و جوزا ۱۳۸۴ / شماره مسلسل (۶)

رویداد های فرهنگی

آنانیکه جهان خود را در راه وظیفه مقدس روزنامه نگاری فدا کرده اند و بخاطر شادی روان یکی از ژورنالیستان این مملکت که در مسیر خدمت به حرفه و تنویر اذهان مردم جان خود را از دست داده است این تالار را بنام آن شهید مظلوم مسما می کنیم).

افتتاح فرستنده جدید رادیو تلویزیون ملی افغانستان

فرستنده ۲۵۰ مگاهرتز رادیو تلویزیون ملی افغانستان طی محفلی که روز چهارشنبه ۱۳۸۴/۴/۴ در کوه آسمانی برگزار گردیده بود افتتاح شد.

در مراسم گشایش این محفل بر علاوه هیئت کمیسیون مستقل رادیو تلویزیون، سفراء کشور جاپان، ایتالیا، نماینده سفارت کبری امریکا و جمع کثیر از ژورنالیستان اشتراک داشتند محترم غلام حسن (حضرتی) رئیس عمومی رادیو تلویزیون طی سخنرانی خویش ضمن تشکر از دولت جاپان به توضیح طرح های انکشافی که از سوی دولت جاپان تمویل شده است گفت: "که احیاء مجدد رادیو تلویزیون ملی طی دو مرحله و در مدت سه سال انجام پذیرفت. مرحله اول آن شامل احیاء مجدد ستدیوها رادیو تلویزیون بوده و مرحله دوم بازسازی فرستنده های آن بوده است. وی افزود که این فرستنده تا شعاع ۶۰ کیلومتری

تلویزیون محلی ولایت بغلان به تاریخ ۱۳ ثور بعد از بازسازی مجدد توسط دوکتور سید مخدوم (رهین) وزیر اطلاعات، فرهنگ و توریسم افتتاح شد

تلویزیون متذکره به ارزش سسی و دو هزار دالر امریکائی مساعدت کشور هالند و جلب همکاری دفتر PRT نصب و منتاژ گردیده و فعلاً ساحه ۲۵ کیلومتر را تحت پوشش نشراتی خود قرار داده است. قابل یاد آوری است که تلویزیون متذکره قبلاً توسط یک پایه فرستنده ۱۰ وات ایرانی فعالیت داشت و اکنون با نصب یک پایه فرستنده ۱۰۰ وات نوع UHF ساخت چک و سلواکیا جدیداً نصب و همه روزه از ساعت ۸ الی ۱۲ شب به زبانهای دری و پشتو به فعالیت آغاز نموده است. قرار وعده دفتر PRT مقیم بغلان یک پایه فرستنده ۳۰۰ وات در بغلان کهنه نصب و منتاژ و به فعالیت آغاز می نماید.

همچنان دفتر PRT تعمیر فرستنده های تلویزیون بغلان را در تپه فرحت اعمار و به اختیار رادیو تلویزیون ولایت بغلان گذاشته است.

از روز بین المللی مطبوعات برای نخستین بار در افغانستان به تاریخ ۱۳ ثور مطابق ۳ می ۲۰۰۵ تجلیل به عمل آمد

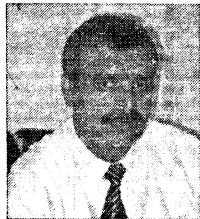
به استقبال از روز جهانی مطبوعات دو کتور سید مخدوم رهین وزیر اطلاعات، فرهنگ و توریسم ضمن محفل تالار رادر مرکز بین المللی مطبوعات آن وزارت بنام میرویس جلیل مسما و پرده برداری نمود دوکتور رهین در مراسم افتتاح این تالار چنین گفت: (بنام روز جهانی مطبوعات و برای قدردانی از ژورنالیستان بخصوص

مقرری های جدید

به اساس فیصله بورد مستقل استخدام کمیسیون اصلاحات اداری و خدمات ملکی و منظوری مقام محترم ریاست جمهوری اسلامی افغانستان مقرری های آتی در مربوطات ریاست عمومی رادیو تلویزیون صورت گرفته است.

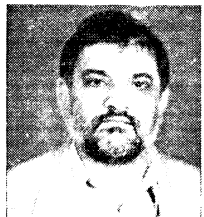
۱- محترم سیف الرحمن اسایل (در بست رتبه اول بحیث رئیس نشرات رادیو افغانستان).

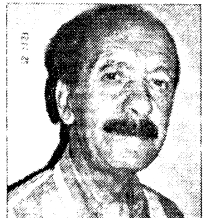
۲- محترم محمد موسی (ارادمنش) در بست رتبه اول بحیث رئیس نشرات تلویزیون.

۳- دیپلوم انجیر اقتصاد محترم محمد اسمعیل (اسلمی) در بست رتبه اول رئیس مالی و اداری.

۴- محترم اجرالدین (اقبال) در بست رتبه دوم بحیث آمر معارف اسلامی رادیو تلویزیون.

۵- محترم شمس الدین (مسرورا) در بست رتبه دوم بحیث آمر تولید موسیقی رادیو تلویزیون.

۶- محترم غلام محمد (سروری) در بست رتبه دوم بحیث آمر اسناد و ارتباط ریاست عمومی رادیو تلویزیون.

خود را تحت پوشش قرار خواهد داد.

سپس سفیر جاپان در مورد پروژه چنین اظهار نمود: این پروژه بخش کوچک از کمک های جاپان به افغانستان است. ساخت این فرستنده که به کلی تخریب گردیده بود ۴،۷ میلیون دالر هزینه برداشته است. ۲۷ سال قبل نیز تلویزیون افغانستان و دستگاه فرستنده اش با مساعدت بلاعوض کشور جاپان احداث گردیده بود.

افتتاح مرکز انترنت رادیو تلویزیون مرکز خبری و انترنت رادیو و تلویزیون ملی به روز سه شنبه ۳/۳/۱۳۸۴ در کابل افتتاح گردید

این پروژه که به کمک مالی دولت ایتالیا و همکاری تخنیکی سازمان بین المللی یونسکو تکمیل گردیده رادیو و تلویزیون ملی کشور را قادر خواهد ساخت تا سیستم خبری خود را مدرن و متنوع سازد ضمناً مرکز خبری و انترنت رادیو تلویزیون ملی استیشن های تلویزیون کابل، هرات، قندهار و بلخ را با هم وصل میکند و آنها خواهند توانست که اطلاعات خبری خویش را آنی و زنده با هم تبادل نمایند.

به گفته محترم غلام حسن (حضرتی) رئیس عمومی رادیو تلویزیون ملی (ایجاد مرکز خبری و انترنت به اساس کمک ۴،۱ میلیون دالری دولت ایتالیا صورت گرفته که این کشور قبلاً طی یک تفاهم نامه سه جانبه بین وزارت اطلاعات، فرهنگ و توریسم، دولت ایتالیا و سازمان یونسکو متعهد به کمک چهار میلیون دالری با افغانستان شده بود که از این جمله ۲،۶ میلیون دالر آن در بخش رادیو و تلویزیون تعلیمی و متباقی آن غرض غنمندی و توسعه تلویزیون ملی به مصرف رسید که ایجاد مرکز خبری و انترنت جز آن است. نماینده یونسکو و سفیر ایتالیا در کابل نیز در باره موثریت و چگونگی کمک های شان با این مرکز صحبت نموده بر حمایت از مطبوعات آزاد تأکید کردند.

داکتر محمد هاشم عصمت الهی عضو کمیسیون ملی رادیو تلویزیون از همکاری و مساعدت ایتالیا و سازمان یونسکو اظهار امتنان کرد.

نامه ها و مطالب ارسالی شما

شما باید یکی از این دو مجازات را قبول کنید، یا اینکه یک سال را با خشوی تان زندگی کنید و یا.....
هنوز حرف خاړنوال تمام نشده بود که مرد فریاد کشیده گفت:
اعدام، اعدام من اعدام را قبول دارم.
* * *

گزیدن آموخت

گویند مرا چو زاد مادر
رینمل به مژه کشیدن آموخت
ساجق بنهاد در دهانم
تارسم و ره جویدن آموخت
هر روز به راه مد پرستی
از راست به چپ دویدن آموخت
با تنبلی و نکردن کار
بروی توشک لمیدن آموخت
بابای من از غضب چو گزدم
زدنیش و ره گزیدن آموخت
در وقت بگو مگو زشاخی
بر شاخی دگر پریدن آموخت
این عادت من زعادت اوست
کز شوهر خود همی کشم پوست
برادر محترم همایون (نثار) از شعر طنزی تان تشکر منتظر
همچو مطالب شما هستم.
* * *

دوستان گرامی هر یک حدیث جان وحدیثه جان از حصه
سوم خیرخانه با ارسال نامه حاوی اندیشه بزرگان ما را خرسند
ساختند چشم براه نامه هایتان.
* داشتن یک حرفه بمنزله تملک یک ده است.
* تنبلی هر کار را مشکل جلوه میدهد، فعالیت و کار هر امری
را آسان می نماید.

* اگر خواهان زندگی هستی وقتت را تباه مکن چه وقت
پارچه ایست که با آن قبای زندگی دوخته میشود.
* اگر آب حیات به آبرو فروشند دانا نخرد که مردن بعلت به از
زندگانی بذلت.
* اندیشه کردن که چگویم به از پشیمانی خوردن که چرا
گفتم.

احمد خالد (سنگی) و محمد متین (سخره) از پوهنتون کابل از
نامه پر لطف و حسن نظر تان در مورد مجله جهان سپاس پیشهادات
تان را انشاءالله در شماره های بعدی در نظر میگیریم این هم قسمت
از مطلب ارسالی تان از گفتار بزرگان.

* ای کاش دوستان هم، مثل دشمنان ثابت قدم و بیک رنگ
باشند. (گلادستون)
* در زیر آسمان کبود هر چیز ممکن است حتا غلبه راستی
بردورغ. (اناتول فرانتس)
* آن که پر وبال ندارد و پرنده نیست، نباید بر پر تگاه آشیانه
سازد. (نیچه)
* اندیشیدن آسان است ولی عمل کردن دشوار، اما دشوار
ترین کار عمل کردن به آن چیز هاست که بدان می اندشیم.
(گوته)

* * *

نیلاب جان (خموش) از لیسسه عالی مریم ورعنا ابراهیم از
مکتب نمبر ۱۲ از نامه ارسالی تان تشکر این هم طرح ادبی تان.

نفرت

گفتمش دوست دارم.
به خود بالید و فکر کرد که او را دوست دارم.
منکه حرفم را نا تمام گذاشته بودم آنرا تکمیل کرده گفتم:
دوست دارم نفرتم را که در برابر تو اوج میگیرد.
* * *

برادر محترم مصطفی از شهر نو کابل استعداد خوبی برای
شاعر شدن دارید کوشش کنید وزن را بیشتر از هر رکن دیگر
مراعات کنید و همچنان بعضی بندهای شعر ارسالی تان تسلسل
منطقی نداشت امید واریم در آینده اشعار بهتری از شما داشته
باشیم.

* * *

خواهر گرامی شریفه (تنها) از دافغانستان بانک طرح شعری
تان قابل نشر نبود فکاهی ارسالی تان را با هم میخوانیم چشم براه
مطالب خوبتر از شما.

اعدام

خاړنوال به مردیکه خشویش رالت و کوب نموده بود، گفت:

داکتر غیاث «بیدار»
یکتن از هنر مندان موفق
عرصه موسیقی و فلم

ACKU
Julius
HE
8700.9
الف 77
29 ۲ m

هر ارتباط شما از طریق شبکه افغان
کمک است برای حیائی مجدد افغان

افغان بیسیم
د افغانستان نسلوونکی

افغان بیسیم
تباط دهنده افغانستان